Ελληνική Δημοκρατία
Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης

εκδδα
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Επενδυτικό Ταμείο

Ε.Π. ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ

ΕΣΠΑ 2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΚΑΙΝΟΤΟΜΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

ΓΕΝΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ:

ΤΟ ΝΕΟ ΤΟΠΙΟ ΚΑΙ ΟΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΕΚΘΕΣΗ

Αθήνα, Ιανουάριος 2018

ΚΑΙΝΟΤΟΜΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

ΓΕΝΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ: ΤΟ ΝΕΟ ΤΟΠΙΟ ΚΑΙ ΟΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΕΚΘΕΣΗ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (Υπ. Αριθμ. 8125/27-11-2017 Απόφαση Προέδρου ΕΚΔΔΑ)

Σύνταξη

Γεώργιος Κατσικάτσος, Υπεύθυνος Σπουδών και Έρευνας ΙΝ.ΕΠ/Ε.Κ.Δ.Δ.Α., συντονιστής έργου

Ιωάννης Ματζαβάκης, Υπεύθυνος Σπουδών και Έρευνας ΙΝ.ΕΠ/Ε.Κ.Δ.Δ.Α.

Χαραλαμπία Δουλή, Υπεύθυνη Προγραμμάτων ΙΝ.ΕΠ/Ε.Κ.Δ.Δ.Α.

Μαρία Τράκα, Στέλεχος Τμήματος Εφαρμογών και Τεχνικής Υποστήριξης Ε.Κ.Δ.Δ.Α.

Επρουή Νουριάν, Στέλεχος Τμήματος Εφαρμογών και Τεχνικής Υποστήριξης Ε.Κ.Δ.Δ.Α.

Ελένη Παπαντωνίου, στέλεχος Διοικητικής & Εκπαιδευτικής Υποστήριξης ΙΝΕΠ/ΕΚΔΔΑ

Περιεχόμενα

Πίνακας Συντμήσεων

ΑΠΔΠΧ, Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα

ΓΚΠΔ, Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων

ΕΑΠΔ, Εκτίμηση Αντικτύπου για την Προστασία Δεδομένων

ΕΚΔΔΑ, Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης

Σημείωμα της Διευθύντριας του ΙΝ.ΕΠ.

Το παρόν Τεύχος αποτελεί προϊόν επεξεργασίας των αποτελεσμάτων του Καινοτόμου Εργαστηρίου με θέμα «Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων: Το νέο τοπίο και οι υποχρεώσεις της Δημόσιας Διοίκησης», το οποίο πραγματοποιήθηκε στο ΕΚΔΔΑ στις 11 Δεκεμβρίου 2017.

Το ΙΝ.ΕΠ, στο πλαίσιο της αποστολής του, καλείται να απαντήσει σε επίκαιρες προκλήσεις, το περιεχόμενο των οποίων προσδιορίζει και τη σημασία των εφαρμοζόμενων επιμορφωτικών δράσεων και συμβουλευτικών υπηρεσιών του. Ιδιαίτερη σημασία αποδίδει στην υποστήριξη της εφαρμογής σύγχρονων πολιτικών που συμβαδίζουν με τους ευρωπαϊκούς στόχους. Τέτοιος στόχος είναι η διαμόρφωση της ενιαίας ψηφιακής αγοράς, χωρίς προσκόμματα στις διασυνοριακές ροές δεδομένων, με ταυτόχρονη ενίσχυση θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών που αφορούν στη διασφάλιση της ιδιωτικότητας της ζωής των πολιτών

Σύγχρονα ζητήματα, όπως τα παραπάνω, χαρακτηρίζονται από πολυπλοκότητα και μεταβλητότητα. Η διερεύνηση πιθανών λύσεων και η διατύπωση ρεαλιστικών προτάσεων αποτελεί μια επίπονη διαδικασία που προϋποθέτει τη συνεργασία διαφορετικών δρώντων με διαφορετικές απόψεις ή και αντίθετα συμφέροντα. Τα εργαστήρια καινοτομίας υποστηρίζουν τον εποικοδομητικό διάλογο και την ανάδειξη συγκεκριμένων λύσεων πάνω σε κρίσιμα ζητήματα που ανακύπτουν στη σύγχρονη πραγματικότητα και τα οποία καλείται να αντιμετωπίσει η ελληνική δημόσια διοίκηση. Επιδιώκεται μια ουσιαστική διαβούλευση, ανταλλαγή εμπειριών και τεχνογνωσίας, με τη συμμετοχή δημόσιων λειτουργών, πανεπιστημιακών και ερευνητών, με θεσμική αρμοδιότητα ή ειδικές γνώσεις επί του θεματικού αντικειμένου που προσδιορίζεται. Τα συμπεράσματα και οι προτάσεις των καινοτόμων εργαστηρίων αποτυπώνονται σε εκθέσεις που φιλοδοξούν να αποτελέσουν τη βάση για τη διαμόρφωση κατευθύνσεων δράσης και την προαγωγή περαιτέρω του διαλόγου και των συνεργιών.

Η εκπόνηση του παρόντος Τεύχους εντάσσεται στο ως άνω πλαίσιο, επιβεβαιώνοντας τη βούλησή μας για συνεχή αναβάθμιση και εμπλουτισμό του πολύπλευρου έργου του ΙΝ.ΕΠ., μέσω της υλοποίησης δράσεων προστιθέμενης αξίας και ουσιαστικής συμβολής στην προώθηση σύγχρονων δημόσιων πολιτικών στη χώρα μας.

Η Διευθύντρια ΙΝ.ΕΠ.
Δρ. Άννα Κοντονή

Πρόλογος

Το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ), στο πλαίσιο του θεσμικού ρόλου του, παράλληλα με τους κύριους άξονες δραστηριότητάς του, τις εκπαιδευτικές και επιμορφωτικές δράσεις, συμβάλλει ουσιαστικά στις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες με τη διοργάνωση Καινοτόμων Εργαστηρίων που αφορούν στην ανάδειξη της Δημόσιας Διοίκησης ως παράγοντα πολλαπλασιαστικής αξίας στην εθνική προσπάθειας για οικονομική ανάκαμψη και ευημερία.

Οι πολλαπλές δράσεις του ΕΚΔΔΑ λειτουργούν συμπληρωματικά και υποστηρικτικά μεταξύ τους διαμορφώνοντας ένα συνεκτικό πλαίσιο αρωγής των δημόσιων λειτουργών. Ειδικότερα και σε ό,τι αφορά στην πρωτοβουλία των Καινοτόμων Εργαστηρίων, οι συμμετέχοντες σε αυτά μεταφέρουν και διαχέουν την τεχνογνωσία τους, υποβάλλουν προτάσεις, παρουσιάζουν καλές πρακτικές και επιχειρούν μέσα από διαδικασίες ανταλλαγής απόψεων, συναίνεσης και συνεργασίας να διερευνήσουν και να σχεδιάσουν συγκεκριμένες και πρακτικά εφαρμόσιμες λύσεις σε ζητήματα καίριας σημασίας για τη εύρυθμη λειτουργία της Διοίκησης, με προσανατολισμό σε πελατοκεντρικές λύσεις οι οποίες θα συμμορφώνονται με τις αρχές του Κράτους Δικαίου και της νομιμότητας και θα εξυπηρετούν τον πολίτη και την εθνική οικονομία.

Στο παραπάνω πλαίσιο, το ΕΚΔΔΑ, σε συνεργασία με την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ), σχεδίασε και διοργάνωσε Καινοτόμο Εργαστήριο για την εφαρμογή του **Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων (ΕΕ) 2016/679** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου με θέμα «**Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων: Το νέο τοπίο και οι υποχρεώσεις της Δημόσιας Διοίκησης**». Η εν λόγω πρωτοβουλία έλαβε χώρα στις 11 Δεκεμβρίου 2018 στο Κτήριο του ΕΚΔΔΑ.

Η προστασία δεδομένων των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα είναι θεμελιώδες δικαίωμα. Η οικονομική και κοινωνική ολοκλήρωση της Ε.Ε., οι ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις, η παγκοσμιοποίηση με τις εντεινόμενες ροές εργασίες, κεφαλαίου και δεδομένων συνετέλεσαν στην κατάργηση της Οδηγίας 95/46/ΕΚ και στη θέσπιση του ΓΚΠΔ, ώστε τα Κράτη-Μέλη της Ε.Ε. να αποκτήσουν ένα περισσότερο ισχυρό και συνεκτικό πλαίσιο προστασίας δεδομένων με στόχο την ασφάλεια δικαίου και την προώθηση της ενιαίας ψηφιακής αγοράς. Η πρωτοβουλία του Καινοτόμου Εργαστηρίου σκοπό είχε την διερεύνηση των παραπάνω παραμέτρων, την καταγραφή των υποχρεώσεων της Ελληνικής Διοίκησης και την χάραξη κατευθυντήριων γραμμών για την επιτυχή εφαρμογή του ΓΚΠΔ.

ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

Περίληψη

Η προστασία δεδομένων των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα είναι θεμελιώδες δικαίωμα. Η οικονομική και κοινωνική ολοκλήρωση της Ε.Ε., οι ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις, η παγκοσμιοποίηση με τις εντεινόμενες ροές εργασίες, κεφαλαίου και δεδομένων συνετέλεσαν στην κατάργηση της Οδηγίας 95/46/ΕΚ και στη θέσπιση του ΓΚΠΔ, ώστε τα Κράτη-Μέλη της Ε.Ε. να αποκτήσουν ένα περισσότερο ισχυρό και συνεκτικό πλαίσιο προστασίας δεδομένων με στόχο την ασφάλεια δικαίου και την προώθηση της ενιαίας ψηφιακής αγοράς. Η πρωτοβουλία του Καινοτόμου Εργαστηρίου σκοπό είχε την διερεύνηση των παραπάνω παραμέτρων, την καταγραφή των υποχρεώσεων της Ελληνικής Διοίκησης και την χάραξη κατευθυντήριων γραμμών για την επιτυχή εφαρμογή του ΓΚΠΔ.

Η ψήφιση του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων (ΓΚΠΔ) διαμορφώνει ένα νέο θεσμικό τοπίο. Ο Κανονισμός διευρύνει τα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων και αυξάνει τις υποχρεώσεις των υπευθύνων και εκτελούντων την επεξεργασία των δεδομένων. Επιπλέον καθορίζει διαδικασίες για την διασφάλιση της συμμόρφωσης με αυτόν και επιβάλει αυστηρές κυρώσεις σε περιπτώσεις παραβίασης προσωπικών δεδομένων. Ο Κανονισμός τίθεται σε ισχύ στις 25 Μαΐου 2018 και γεννά μια σειρά καινοφανών θεσμικών υποχρεώσεων για τη Δημόσια Διοίκηση.

Για τον σκοπό αυτό διοργανώθηκε Καινοτόμο Εργαστήριο στις 11 Δεκεμβρίου 2017 με θέμα: «**Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων: Το νέο τοπίο και οι υποχρεώσεις της Δημόσιας Διοίκησης**».

Το Εργαστήριο εστίασε στην ενημέρωση, την ανταλλαγή απόψεων και στη διερεύνηση των προκλήσεων με τις οποίες τίθεται αντιμέτωπη η Ελληνική Διοίκηση, προκειμένου να εφαρμόσει επιτυχώς τις προβλέψεις των διατάξεων του ΓΚΠΔ. Πραγματεύτηκε ερωτήματα όπως:

- Οι νέες απαιτήσεις και η ανάγκη καθιέρωσης ενιαίου νομικού πλαισίου για την προστασία των προσωπικών δεδομένων με πεδίο εφαρμογής το σύνολο της επικράτειας της Ε.Ε.
- Οι καινοτομίες του νέου ρυθμιστικού πλαισίου και οι θεσμικές υποχρεώσεις της Δημόσιας Διοίκησης
- έλεγχος και τήρηση της συμμόρφωσης με τις προβλέψεις του Γενικού Κανονισμού
- Η κατάστρωση οδικού χάρτη για την εφαρμογή του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων για τη λήψη όλων των απαραίτητων οργανωτικών και τεχνικών μέτρων
- Η ανάλυση των επιπτώσεων από την εφαρμογή του Γενικού Κανονισμού στη Δημόσια Διοίκηση
- Ο ρόλος του υπευθύνου προστασίας δεδομένων (Data Protection Officer)

Στην παρούσα Έκθεση Πεπραγμένων αποτυπώνονται οι εργασίες και τα συμπεράσματα του Καινοτόμου Εργαστηρίου, όπως διαμορφώθηκαν από τις εισηγήσεις και τη διαβούλευση των συμμετεχόντων. Σημειώνεται ότι κρατήθηκαν πρακτικά σε όλη τη διάρκεια του Καινοτόμου Εργαστηρίου, τα οποία, στην συνέχεια, απομαγνητοφωνήθηκαν από την Επιτροπή Επιστημονικής και Οργανωτικής Υποστήριξης του Καινοτόμου Εργαστηρίου. Η Επιτροπή συγκροτήθηκε με βάση την Απόφαση 8125/27-11-2017 της Προέδρου του ΕΚΚΔΑ (ΑΔΑ:Ω0Χ46910).

Προφίλ συμμετεχόντων

Το Καινοτόμο Εργαστήριο απευθύνθηκε σε στελέχη νομικών υπηρεσιών και υπηρεσιών πληροφορικής ή ηλεκτρονικής διακυβέρνησης της Δημόσιας Διοίκησης, όλων των επιπέδων της Διοίκησης, επιφορτισμένων με τη διαχείριση και επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Το Παράρτημα της παρούσας Έκθεσης περιλαμβάνει τον πλήρη κατάλογο των συμμετεχόντων στο εν λόγω Καινοτόμο Εργαστήριο.

Δομή Καινοτόμου Εργαστηρίου

Κατά την έναρξη του Καινοτόμου Εργαστηρίου έλαβαν χώρα χαιρετισμοί από την Πρόεδρο του ΕΚΚΔΑ κα. **Ιφιγένεια Καμτσίδου**, τον Αναπληρωτή Πρόεδρο της ΑΠΔΠΧ κ. **Γεώργιο Μπατζαλέξη** και την Διευθύντρια του Ινστιτούτου Επιμόρφωσης κα. **Άννα Κοντονή**.

Το πρόγραμμα του Καινοτόμου Εργαστηρίου δομήθηκε σε δύο ενότητες – συνεδρίες. Η πρώτη συνεδρία εστίασε σε θέματα νομικού χαρακτήρα. Υπογράμμισε τις θεσμικές υποχρεώσεις της Δημόσιας Διοίκησης, όπως οι τελευταίες απορρέουν από τις διατάξεις του Κανονισμού. Εισηγητές στην πρώτη ενότητα ήταν:

- η κα. **Καλλιόπη Καρβέλη**, Νομική Ελέγκτρια, Ειδική Επιστήμονας της Α.Π.Δ.Π.Χ. με θέμα εισήγησης «*Βασικές αρχές προστασίας δεδομένων – νομιμότητας επεξεργασίας*» και θέμα «*Ο ρόλος του Υπευθύνου Επεξεργασίας (Data Protection Officer)*»
- ο κ. **Ιωάννης Ιγγλεζάκης**, Αναπληρωτής Καθηγητής Νομικής Σχολής Α.Π.Θ. με θέμα εισήγησης «*Δικαιώματα υποκειμένων των δεδομένων*»

Η δεύτερη συνεδρία επικεντρώθηκε στην πρόκληση της επιτυχούς εφαρμογής των διατάξεων του Κανονισμού από την Ελληνική Διοίκηση. Ανέδειξε δυσχέρειες και τρόπους άρσης αυτών. Ομιλητές ήταν:

- ο κ. **Βασίλειος Ζορκάδης**, Διευθυντής Γραμματείας της Α.Π.Δ.Π.Χ. με θέμα "*Ανάλυση Κινδύνου και εκτίμηση επιπτώσεων (Data Protection Impact Assessment)*"
- ο κ. **Γιώργος Ρουσόπουλος**, Πληροφορικός Ελεγκτής, Ειδικός Επιστήμονας της ΑΠΧΠΧ με θέμα «*Ασφάλεια επεξεργασίας και γνωστοποίηση περιστατικών παραβίασης*» και «*Προετοιμασία σε 10 βήματα για τους δημόσιους οργανισμούς*»

Στο τέλος κάθε συνεδρίας αναπτύχθηκε πλούσιο διάλογος και διαβούλευση υπό τη μορφή ανοιχτής συζήτησης στην ολομέλεια του Καινοτόμου Εργαστηρίου.

Στο Παράρτημα της παρούσας Έκθεσης περιλαμβάνεται το αναλυτικό πρόγραμμα του Καινοτόμου Εργαστηρίου.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Χαιρετισμοί

Χαιρετισμός Προέδρου ΕΚΚΔΑ

Η Πρόεδρος του ΕΚΔΔΑ, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια κα. **Ιφιγένεια Καμτσίδου** ξεκίνησε τον χαιρετισμό της με την παρατήρησή ότι η ιστορία των κοινωνιών μας τους δύο τελευταίους αιώνες είναι η ιστορία της εξατομίκευσης των μελών τους. Με ορόσημο το 1789, ο νέος άνθρωπος είναι ένα υποκείμενο αποδεσμευμένο εντός της κοινωνίας, το οποίο είναι πολύ καλά ενταγμένο και ταυτόχρονα πλήρως ανεξάρτητο. Από τη σκοπιά του συνταγματικού δικαίου ο νέος άνθρωπος δύναται να εξαιρεί ορισμένες κοινωνικές σχέσεις, ιδέες και συμπεριφορές από τον έλεγχο της εξουσίας και του κοινωνικού συνόλου.

Οι δυνατότητες της νέας τεχνολογίας φαίνεται να απειλούν την αυτονομία των πολιτών. Η προστασία αυτής της αυτονομίας τίθεται όλο και συχνότερα με όρους προστασίας της ιδιωτικότητας. Η ιδιωτικότητα παραπέμπει στην ύπαρξη δύο σφαιρών πραγματικότητας, την ιδιωτική και τη δημόσια, οι οποίες αναγνωρίζονται και τυποποιούνται από το Δίκαιο.

Η ιδιωτικότητα στις νεωτερικές κοινωνίες υπήρξε κομβικής σημασίας για την οικονομική κοινωνική ανάπτυξη, για τη δόμηση των πολιτευμάτων και τη λειτουργία των έννομων τάξεων. Το νομικό σύστημα διακρίνει τα δύο πεδία, ιδιωτικό και δημόσιο, προσδίδει στις σχέσεις που αναπτύσσονται σε κάθε ένα από αυτά διαφορετικό νομικό και δικονομικό καθεστώς.

Χρειάζεται να επέλθει μια ισορροπία ανάμεσα στην ιδιωτική αυτονομία και στην ρυθμιστική ικανότητα του κράτους. Η ιδιωτικότητα νοείται με όρους που ανάγονται σε όρους εγγύησης της ιδιωτικής ζωής των προσώπων. Στο ελληνικό Σύνταγμα, η προστασία της ιδιωτικότητας των προσώπων διασφαλίζεται με την κατοχύρωση παλιών και νέων δικαιωμάτων, αλλά και μια σειρά ρυθμίσεων.

Η ιδιωτικότητα των προσώπων στην ελληνική συνταγματική τάξη δε συνδέεται ούτε με τον χώρο ούτε με την ευχέρεια των προσώπων να προσδιορίζουν, κατά δοκούν, ένα πεδίο δράσης απροσπέλαστο από την εξουσία ή από τρίτους. Η ιδιωτικότητα στο ελληνικό πολίτευμα προστατεύεται ως ευχέρεια ενός προσώπου να αναπτύσσει, χωρίς εξωτερικές παρεμβάσεις, σχέσεις οικειότητας και να προχωρά σε εκείνες τις βασικές τις επιλογές που συγκροτούν το βιοτικό του σχέδιο. Η ιδιωτικότητα αναγνωρίζεται όχι ως εξουσία του ατόμου να δρα χωρίς λογοδοσία, αλλά ως ένα σύστημα δικαιωμάτων και διαδικαστικών εγγυήσεων που προστατεύουν την αυτονομία κάθε ατόμου κατά την ανάπτυξη των υπαρξιακών επιλογών του.

Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δε σημαίνει ότι το άτομο μπορεί να εξαιρείται από τον κοινωνικό έλεγχο. Απαιτείται διαχείριση της αντίφασης που γεννιέται από την ανάγκη των προσώπων να εξαιρούν σχέσεις από τον κοινωνικό έλεγχο και την ανάγκη της πολιτείας να ρυθμίζει αποτελεσματικά τη δημόσια δράση του ατόμου. Η διαχείριση αυτής της αντίφασης ανατίθεται στον νομοθέτη (εθνικό ή διεθνή) για την εξεύρεση μιας ισορροπίας.

Ως Δημόσια Διοίκηση οφείλουμε να επαγρυπνούμε και να βρίσκουμε μεθόδους και τρόπους για την εγκατάσταση μια ισορροπίας ανάμεσα στο ιδιωτικό και το δημόσιο πεδίο. Η διευθέτηση της αντίφασης δεν πρέπει να ευνοεί ούτε την επιτήρηση από την πλευρά του κράτους, ούτε τη διεύρυνση της αγοράς χωρίς σεβασμό στην ιδιωτικότητα, ούτε τη δραστική προστασίας του ατόμου με οχύρωσή του σε μια απροσπέλαστη σφαίρα.

Χαιρετισμός Αναπληρωτή Προέδρου Α.Π.Δ.Π.Χ.

Ο Αναπληρωτής Πρόεδρος της ΑΠΔΠΧ, κ. **Γεώργιος Μπατζαλέξης** επισήμανε ότι ο Γενικός Κανονισμός τίθεται σε ισχύ το Μάιο του 2017. Πρόκειται για ένα ενιαίου, συνεκτικό και εν πολλοίς αυστηρότερο πλαίσιο για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, στηριζόμενος, μεταξύ άλλων, στην αρχή της λογοδοσίας.

Μέχρι τον Μάιο του 2017, ο δημόσιος και ιδιωτικός τομέας οφείλουν να εναρμονιστούν με το πνεύμα του Κανονισμού, ώστε να βρίσκονται σε συμμόρφωση με τις διατάξεις του.

Η προστασία των προσωπικών δεδομένων των φυσικών προσώπων είναι θεμελιώδες δικαίωμα, όπως ορίζει η ευρωπαϊκή έννομη τάξη. Η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει να προορίζεται να εξυπηρετεί τον άνθρωπο. Η προστασία προσωπικών δεδομένων δεν είναι απόλυτο δικαίωμα. Πρέπει να συνεκτιμάται σε σχέση με κοινωνικές λειτουργίες και να σταθμίζεται σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας.

Οι ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις και η παγκοσμιοποίηση δημιούργησαν νέες προκλήσεις για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Η κλίμακα συλλογής και ανταλλαγής δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αυξήθηκε σημαντικά. Οι εξελίξεις αυτές απαιτούν ένα πιο ισχυρό και συνεκτικό πλαίσιο προστασίας δεδομένων στην Ε.Ε., υποστηριζόμενο από ένα αυστηρό πλέγμα νομοθεσίας με δεδομένο ότι είναι απαραίτητο να δημιουργηθεί η αναγκαία εμπιστοσύνη η οποία θα επιτρέψει στην ψηφιακή οικονομία να αναπτυχθεί στο σύνολο της εσωτερικής αγοράς.

Τα φυσικά πρόσωπα θα πρέπει να έχουν τον έλεγχο των προσωπικών δεδομένων τους. Θα πρέπει να ενισχυθεί η ασφάλεια δικαίου και η πρακτική ασφάλεια για τα φυσικά πρόσωπα, τους οικονομικούς παράγοντες και τις δημόσιες υπηρεσίες. Για δημιουργία ενιαίου πλαισίου και την αποφυγή αποκλίσεων που εμποδίζουν την ελεύθερη ροή δεδομένων στην Ε.Ε. απαιτήθηκε η κατάρτιση του Γενικού Κανονισμού, ώστε το επίπεδο προστασίας να είναι ισοδύναμο σε όλα τα κράτη-μέλη της Ε.Ε.

Ο Γενικός Κανονισμός παρέχει περιθώρια χειρισμού στα κράτη μέλη για την εξειδίκευση των διατάξεων του, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αφορούν στην επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων. Τα κράτη μέλη μπορούν να προσδιορίζουν τις προϋποθέσεις επεξεργασίας των δεδομένων των κατηγοριών αυτών. Γι’ αυτό λειτουργεί σχετική νομοπαρασκευαστική επιτροπή για την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στα δεδομένα του Κανονισμού και της ευρωπαϊκής έννομης τάξης.

Ο Κανονισμός σέβεται όλα τα θεμελιώδη ατομικά δικαιώματα. Μια σημαντική καινοτομία του είναι η εισαγωγή του θεσμού του Υπεύθυνου Προστασίας Δεδομένων, ο οποίος διενεργεί εκτίμηση αντικτύπου για τους ενδεχόμενου κινδύνους λόγω επεξεργασίας δεδομένων και αποτελεί το σημείο επικοινωνίας του φορέα με την Εποπτική Αρχή. Πέρα

από τον συμβουλευτικό ρόλο της, η Εποπτική Αρχή προβλέπεται ότι επιβάλει διοικητικά πρόστιμα, ανάλογα με τις περιστάσεις.

Χαιρετισμός Διευθύντριας ΙΝ.ΕΠ.

Η Διευθύντρια του Ινστιτούτου Επιμόρφωσης (ΙΝ.ΕΠ.), Δρ. Πολιτικών Επιστημών, κα. **Άννα Κοντονή** υπογράμμισε ότι η προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα είναι θεμελιώδες δικαίωμα. Κατοχυρώνεται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε. και στη Συνθήκη για τη Λειτουργία της ΕΕ. Η επεξεργασία δεδομένων θα πρέπει να προορίζεται στην εξυπηρέτηση του ανθρώπου και να υπακούει στις αρχές της νομιμότητας και της διαφάνειας.

Οι λόγοι κατάργησης Οδηγίας 95/46/ΕΚ πρέπει να αναζητηθούν στην αποτυχία της να προστατέψει αποτελεσματικά τα προσωπικά δεδομένα στην ΕΕ. Διαφορές στο επίπεδο προστασίας δεδομένων, δικαιωμάτων και ελευθεριών ανάμεσα στα κράτη μέλη συνετέλεσαν στη δημιουργία ανασφάλειας δικαίου για τους πολίτες.

Παράλληλα, λόγω των ραγδαίων τεχνολογικών εξελίξεων και της παγκοσμιοποίηση της, η διακίνηση και ανταλλαγή προσωπικών δεδομένων σε δημόσιο και ιδιωτικό τομέα είναι πρωτοφανής. Οι ιδιωτικοί φορείς, για ίδιους σκοπούς, προχωρούν, με χρήση αυτοματοποιημένων μέσων, σε εκλεπτυσμένες τεχνικές profiling για την κατηγοριοποίηση ατομικών συμπεριφορών και προτιμήσεων επιβεβαιώνονται έτσι τους χειρότερους φόβους του George Orwell.

Αυτά τα φαινόμενα επιχειρεί να θεραπεύσει ο παρόντας Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων, δηλαδή να διασφαλίσει με συνεκτικό και ενιαίο τρόπο την επίτευξη ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας, δικαιοσύνης. Αφενός η προστασία του ατόμου και αφετέρου η ρύθμιση των όρων οικονομικής και επιχειρηματικής δραστηριοποίησης στο νέο ψηφιακό τοπίο συνιστούν ένα από τα μεγαλύτερα στοιχήματα της ΕΕ και των εθνικών διοικήσεων των κρατών μελών.

Το πρόβλημα είναι ωστόσο πολύπλοκο, διότι ούτε η ελευθερία έκφρασης θα πρέπει να ανασταλεί εμποδίζοντας όψεις της τεχνολογίας που θεωρούνται ενοχλητικές από αυταρχικές εξουσίες, αλλά ούτε και οι άνθρωποι θα πρέπει να μετατραπούν σε υποχείρια του ιδιωτικού τομέα. Η αυστηρή διάκριση μεταξύ της δημόσιας και ιδιωτικής σφαίρας του ατόμου, ανάμεσα στην ιδιωτική και πολιτική κοινωνία, είναι μια διάκριση πάνω στην οποία εδράζεται το σύνολο των ατομικών δικαιωμάτων που σήμερα διατρέχει το μεγαλύτερο κίνδυνο. Οφείλουμε να υπερασπιστούμε την ιδιωτικότητα έναντι της αγοράς, η οποία επιδιώκει την εκποίηση των δικαιωμάτων έναντι του κέρδους.

Το δικαίωμα στην ψηφιακή λήθη δεν ανατρέπει την αστική αντίληψη ιδιοκτησίας του εαυτού. Αντίθετα στηρίζεται σε αυτή, πιθανόν μάλιστα να προβαίνει και στην κάθαρσή της. Δεν είναι ωστόσο βέβαιο ότι οι πολίτες θα είναι σε θέση να απαιτήσουν τη λήθη, όταν οι μυστικοί αλγόριθμοι υψηλής τεχνολογίας καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο οι πολίτες προσλαμβάνουν τον κόσμο. Παράλληλα, δεν μπορούμε να αγνοήσουμε την χρήση του δικαιώματος ψηφιακής λήθης από πρόσωπα με υψηλές εξουσίες, προκειμένου να περιορίσουν τον δημοκρατικό κοινωνικό έλεγχο για τη δημόσια δράση τους.

Είναι προφανές ότι ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων δημιουργεί μια σειρά υποχρεώσεων για την Ελληνική Διοίκηση. Αντικείμενο της σημερινής μας συνάντησης είναι η διερεύνηση των αυτών υποχρεώσεων και η εξαγωγή χρήσιμων κατευθυντήριων γραμμών και καλών πρακτικών για την επιτυχή εφαρμογή του Γενικού Κανονισμού.

Βασικές αρχές προστασίας δεδομένων- νομιμότητας επεξεργασίας

Η κ. **Καλλιόπη Καρβέλη**, Νομική Ελέγκτρια, Ειδική Επιστήμονας της Α.Π.Δ.Π.Χ. πραγματοποίησε εισήγηση με τίτλο «**Βασικές αρχές προστασίας δεδομένων-νομιμότητας επεξεργασίας**».

Στην εισήγηση της αναφέρθηκε στα άρθρα 5 έως 11 του κανονισμού 2016/679.

- Το άρθρο 5 αναφέρεται στις βασικές αρχές επεξεργασίας και Νομιμότητας
- Το άρθρο 6 αφορά τις Προϋποθέσεις νόμιμης επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων
- Το άρθρο 7 θέτει τις προϋποθέσεις συγκατάθεσης
- Το άρθρο 8 αφορά την συγκατάθεση παιδιού
- Το άρθρο 9 αφορά την Επεξεργασία ειδικών κατηγοριών προσωπικών δεδομένων
- Το άρθρο 10 ρυθμίζει θέματα επεξεργασίας δεδομένων σχετικών με ποινικές καταδίκες και αδικήματα
- Και τέλος το άρθρο 11 αφορά την Επεξεργασία που δεν απαιτεί εξακρίβωση ταυτότητας

Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679

Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 ισχύει από τον Μάιο του 2018 και αντικαθιστά τη ευρωπαϊκή οδηγία και τον νόμο 1997/2472 της Ελλάδας. Ο νέος κανονισμός δεσμεύει όλα τα κράτη μέλη. Ο νόμος προβλέπει την ένταξη ειδικότερων ρυθμίσεων ανά κράτος και για τον λόγο αυτό έχει συσταθεί στην Ελλάδα προπαρασκευαστική επιτροπή η οποία σκοπό έχει να προτείνει μια νομοθεσία εθνική προτείνοντας ειδικότερες διατάξεις. Μέχρι την αρχή του επόμενου χρόνου θα έχει καταλήξει η επιτροπή.

Τα άρθρα 5 έως 11 του νέου κανονισμού αφορά την βασικές αρχές προστασίας δεδομένων και την νομιμότητα επεξεργασίας.

Βασικές αρχές επεξεργασίας και Νομιμότητας (άρθρο 5)

Το **άρθρο 5** θέτει τις βασικές αρχές της επεξεργασίας και αφορά σε απλά και ευαίσθητα δεδομένα.

Βασικές αρχές είναι αυτές της νομιμότητας, της αντικειμενικότητας και της διαφάνειας. Τα δεδομένα πρέπει να υποβάλλονται σε σύννομη, θεμιτή με τρόπο διαφανή επεξεργασία, με την συγκατάθεση του υποκειμένου ή άλλη συγκατάθεση, βάσει του θεσμικού πλαισίου.

Η διαφάνεια εισάγεται για πρώτη φορά με τον ΓΚΠΔ. Διασφαλίζεται με την ενημέρωση του υποκειμένου για την συλλογή των δεδομένων και τον σκοπό της συλλογής. Η ενημέρωση οφείλει να είναι συνοπτική και κατανοητή, με σαφή και απλή διατύπωση

Η αρχή του σκοπού αφορά στη δήλωση του σκοπού για τον οποίο συλλέγονται τα δεδομένα, η οποία πρέπει να είναι σαφής. Ο ΓΚΠΔ προβλέπει μια εξαίρεση: την περαιτέρω επεξεργασία δεδομένων για σκοπούς αρχειοθέτησης προς το δημόσιο συμφέρον ή σκοπούς επιστημονικής ή ιστορικής έρευνας ή στατιστικούς σκοπούς, με την προϋπόθεση της διασφάλισης της μη ταυτοποίησης των υποκειμένων των δεδομένων με τεχνικές όπως η κρυπτογράφηση, η ψευδωνυμοποίηση των δεδομένων, δηλαδή η ανωνυμοποίηση των δεδομένων.

Η αρχή της αναλογικότητας ορίζει ότι τα δεδομένα που συλλέγονται να είναι συναφή, πρόσφορα και αναγκαία. Η αρχή αυτή ονομάζεται «ελαχιστοποίηση των δεδομένων».

Επίσης η επεξεργασία είναι νόμιμη για άλλους σκοπούς από τους αρχικούς, εφόσον η επεξεργασία είναι συμβατή με τους σκοπούς για τους οποίους τα δεδομένα αρχικά συλλέχθηκαν. Δεν απαιτείται χωριστή νομική βάση.

Η αρχή της ακρίβειας των δεδομένων προβλέπει ότι τα δεδομένα θα πρέπει να είναι ακριβή και το υποκείμενο θα πρέπει να έχει ενημέρωση ως προς τα δεδομένα που επεξεργάζονται.

Οι αρχές της ακεραιότητας και εμπιστευτικότητας προβλέπουν ότι τα δεδομένα υποβάλλονται σε επεξεργασία με τρόπο που εγγυάται την ασφάλεια και προστασία τους από παράνομη επεξεργασία ή απώλεια, καταστροφή ή φθορά τους.

Η νεοεισαγόμενη αρχή της λογοδοσίας προβλέπει ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας είναι υποχρεωμένος να λογοδοτεί κάθε φορά για την σωστή και νόμιμη επεξεργασία των δεδομένων.

Βασικές αρχές νόμιμης επεξεργασίας δεδομένων (άρθρο 6)

Το **άρθρο 6** αφορά στις προϋποθέσεις νόμιμης επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων που είναι για τα απλά δεδομένα, οποίες είναι:

Η συγκατάθεση υποκειμένου για έναν ή περισσότερους σκοπούς.

1. Η επεξεργασία δεδομένων κρίνεται αναγκαία για την εκτέλεση σύμβασης
2. Η επεξεργασία δεδομένων είναι αναγκαία για την εκπλήρωση εκ του νόμου υποχρέωσης του υπευθύνου επεξεργασίας,
3. Η επεξεργασία δεδομένων κρίνεται αναγκαία για τη διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος του υποκειμένου
4. Η επεξεργασία δεδομένων κρίνεται αναγκαία για την εκτέλεση έργου δημοσίου συμφέροντος ή άσκησης δημόσιας εξουσίας του υπευθύνου επεξεργασίας.
5. Η ικανοποίηση έννομου συμφέροντος του υπεύθυνου της επεξεργασίας ή τρίτου, στον οποίο ανακοινώνονται τα δεδομένα

Τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν ειδικότερες διατάξεις για τις περιπτώσεις υποχρεωτικής επεξεργασίας εκ του νόμου ή για λόγω άσκησης εξουσίας ή δημοσίου συμφέροντος καθορίζοντας ειδικές απαιτήσεις, η νομική δε βάση των περιπτώσεων αυτών μπορεί να περιλαμβάνει ειδικές διατάξεις εφαρμογής των κανόνων (προϋποθέσεις

νομιμότητας, είδη επεξεργασίας, σκοπούς, χρόνο τήρησης, διαδικασία επεξεργασίας κ.λπ.). Επίσης αρκεί ένας μόνο νόμος ως βάση για περισσότερες από μια πράξεις επεξεργασίας.

Ο υπεύθυνος επεξεργασίας προκειμένου να εξακριβώσει κατά πόσο η επεξεργασία για άλλο σκοπό είναι συμβατή με τον σκοπό για τον οποίο συλλέγονται αρχικώς τα δεδομένα, πρέπει να λαμβάνει υπόψη μεταξύ άλλων:

1. Την σχέση μεταξύ των σκοπών για τους οποίους έχουν συλλεχθεί τα δεδομένα και των σκοπών της επιδιωκόμενης περαιτέρω επεξεργασίας
2. Την σχέση υποκειμένου δεδομένων και υπευθύνου επεξεργασίας
3. Την φύση των δεδομένων, ιδίως ευαίσθητων
4. Τις συνέπειες περαιτέρω επεξεργασίας για υποκείμενα δεδομένων
5. Την ύπαρξη κατάλληλων εγγυήσεων που μπορεί να περιλαμβάνουν κρυπτογράφηση ή ψευδωνυμοποίηση

Προϋποθέσεις συγκατάθεσης

Το **άρθρο 7** θέτει τις προϋποθέσεις συγκατάθεσης. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει να μπορεί να αποδείξει ότι το υποκείμενο των δεδομένων συγκατατέθηκε. Το υποκείμενο των δεδομένων θα πρέπει να γνωρίζει τουλάχιστον την ταυτότητα του υπευθύνου επεξεργασίας και τους σκοπούς της επεξεργασίας και η συγκατάθεση να έχει δοθεί ελεύθερα. Θεωρείται ότι δόθηκε ελεύθερα αν το υποκείμενο των δεδομένων έχει αληθινή ή ελεύθερη επιλογή ή είναι σε θέση να αρνηθεί ή να αποσύρει τη συγκατάθεση χωρίς να ζημιωθεί.

Εάν η συγκατάθεση παρέχεται με γραπτή δήλωση που αφορά και άλλα θέματα, το αίτημα για συγκατάθεση πρέπει να είναι σαφώς διακριτό από τα άλλα θέματα, σε κατανοητή και εύκολα προσβάσιμη μορφή. Θα πρέπει να υπάρχει η δυνατότητα ανάκλησης της συγκατάθεσης.

Κατά την εκτίμηση κατά πόσο η συγκατάθεση δίνεται ελεύθερα, λαμβάνεται υπόψη κατά πόσο, για την εκτέλεση σύμβασης ή/και παροχής μίας υπηρεσίας, τίθεται ως προϋπόθεση η συγκατάθεση στην επεξεργασία προσωπικών δεδομένων που δεν είναι αναγκαία για την εκτέλεση της σύμβασης.

Βασικές αρχές συγκατάθεσης παιδιού

Το **άρθρο 8** αφορά την συγκατάθεση παιδιού στην χρήση προσωπικών δεδομένων με σκοπό την εμπορία ή δημιουργία προφίλ προσωπικότητας ή προφίλ χρήστη. Η συγκατάθεση γονέα ή κηδεμόνα δεν θα πρέπει να είναι απαραίτητη σε περιπτώσεις παροχής υπηρεσιών πρόληψης ή συμβουλών που προσφέρονται άμεσα σε ένα παιδί. Όταν το παιδί είναι άνω των 16 η επεξεργασία είναι νόμιμη με συγκατάθεση του παιδιού. Κάτω των 16 η επεξεργασία είναι νόμιμη εφόσον υπάρχει συγκατάθεση του ασκούντος τη γονική μέριμνα

Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν δια νόμου μικρότερη ηλικία όχι όμως κάτω των 13 ετών. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει να επαληθεύει ότι η συγκατάθεση παρέχεται ή εγκρίνεται από τον ασκούντα τη γονική μέριμνα.

Βασικές αρχές επεξεργασίας ειδικών κατηγοριών προσωπικών δεδομένων

Το **άρθρο 9** αφορά την επεξεργασία ειδικών κατηγοριών προσωπικών δεδομένων

Απαγορεύεται η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων που αποκαλύπτουν φυλετική-εθνοτική προέλευση, πολιτικά φρονήματα, θρησκευτικές-φιλοσοφικές πεποιθήσεις, συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση, γενετικά δεδομένα, βιομετρικά δεδομένα, δεδομένα υγείας, σεξουαλικής ζωής, γενετήσιου προσανατολισμού.

Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η επεξεργασία εφόσον συντρέχει μία από τις παρακάτω προϋποθέσεις:

- Ρητή συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων
- Επεξεργασία αναγκαία για τη διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος του υποκειμένου ή τρίτου, εάν το υποκείμενο τελεί σε φυσική ή νομική αδυναμία να δώσει συγκατάθεση
- Επεξεργασία απαραίτητη για την εκτέλεση των υποχρεώσεων και την άσκηση των δικαιωμάτων υπευθύνου επεξεργασίας ή υποκειμένου δεδομένων στον τομέα του εργατικού δικαίου και δικαίου κοινωνικής ασφάλισης και κοινωνικής προστασίας με κατάλληλες εγγυήσεις για τα δικαιώματα του υποκειμένου των δεδομένων
- Επεξεργασία αφορά δεδομένα που προδήλως δημοσιοποιεί το ίδιο το υποκείμενο των δεδομένων
- Η επεξεργασία διενεργείται στο πλαίσιο δραστηριοτήτων ιδρύματος, οργάνωσης ή άλλου μη κερδοσκοπικού φορέα και αφορά αποκλειστικά τα μέλη
- Θεμελίωση, άσκηση ή υποστήριξη νομικών αξιώσεων ή όταν τα δικαστήρια ενεργούν υπό τη δικαιοδοτική τους ιδιότητα
- Για λόγους δημοσίου συμφέροντος
- Για σκοπούς προληπτικής ιατρικής, ιατρικής διάγνωσης, παροχής υγειονομικής ή κοινωνικής περίθαλψης
- Για λόγους δημοσίου συμφέροντος στον τομέα της δημόσιας υγείας. Μπορεί να γίνει και χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων
- Για σκοπούς αρχειοθέτησης προς το δημόσιο συμφέρον, για σκοπούς επιστημονικής, ιατρικής έρευνας ή για στατιστικούς σκοπούς βάσει του δικαίου της Ένωσης ή κράτους μέλους, οι οποίοι είναι ανάλογοι του επιδιωκόμενου σκοπού, σέβονται την ουσία του δικαιώματος προστασίας και προβλέπουν κατάλληλα μέτρα για τη διασφάλιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και συμφερόντων του υποκειμένου των δεδομένων.

Τα κράτη μέλη μπορούν να διατηρούν ή να θεσπίζουν περαιτέρω όρους ή/και περιορισμούς όσον αφορά την επεξεργασία γενετικών δεδομένων, βιομετρικών δεδομένων ή δεδομένων υγείας.

Βασικές αρχές επεξεργασίας δεδομένων σε σχέση με ποινικές καταδίκες και αδικήματα

Το **άρθρο 10** ρυθμίζει θέματα επεξεργασίας δεδομένων σχετικών με ποινικές καταδίκες και αδικήματα.

Η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων που αφορούν ποινικές καταδίκες και αδικήματα διενεργείται υπό τον έλεγχο επίσημης αρχής ή εάν η επεξεργασία επιτρέπεται από το δίκαιο της Ένωσης ή κράτους μέλους το οποίο προβλέπει επαρκείς εγγυήσεις για τα δικαιώματα των υποκειμένων. Πλήρες ποινικό μητρώο τηρείται μόνον υπό τον έλεγχο επίσημης αρχής.

Βασικές επεξεργασίας όπου δεν απαιτείται εξακρίβωσης ταυτότητας

Το **άρθρο 11** αφορά την Επεξεργασία που δεν απαιτεί εξακρίβωση ταυτότητας.Εάν οι σκοποί επεξεργασίας δεν απαιτούν ή δεν απαιτούν πλέον την εξακρίβωση της ταυτότητας του υποκειμένου των δεδομένων, ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν υποχρεούται να διατηρεί, αποκτά ή επεξεργάζεται συμπληρωματικές πληροφορίες για την εξακρίβωση της ταυτότητας του υποκειμένου των δεδομένων, αποκλειστικά και μόνον για τον σκοπό της συμμόρφωσης με τον Κανονισμό.

Δικαιώματα του υποκειμένου των δεδομένων στο Νέο Κανονισμό

Ο κ. Ιωάννης Ιγγλεζάκης , Αν. Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Α.Π.Θ., πραγματοποίησε την εισήγηση με τίτλο «**Δικαιώματα υποκειμένων των δεδομένων**».

Βασικός στόχος της αναθεώρησης του νομικού πλαισίου προστασίας δεδομένων είναι η επαύξηση των δικαιωμάτων των υποκειμένων των δεδομένων. Εισάγονται νέα δεδομένα όπως το δικαίωμα στη λήθη, το δικαίωμα στη φορητότητα και η αντίταξη στη δημιουργία προφίλ. Συνεπώς, ενισχύονται τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται στην οδηγία 95/46.

Η σημασία των παραπάνω είναι πρόδηλη, διότι συνιστούν έκφραση πληροφοριακής αυτοδιάθεσης του υποκειμένου, δικαίωμα συνταγματικό.

Το Κεφάλαιο ΙΙΙ του ΓΚΠΔ αφορά στα Δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων και διαρθρώνεται στις εξής θεματικές ενότητες:

- Τμήμα 1 –Διαφάνεια και Ρυθμίσεις
- Τμήμα 2 –Ενημέρωση και πρόσβαση σε προσωπικά δεδομένα
- Τμήμα 3 –Διόρθωση και Διαγραφή
- Τμήμα 4 -Εναντίωση και Αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων
- Τμήμα 5 –Περιορισμοί

Διαφάνεια

Το Άρθρο 12 αναφέρεται στη διαφανή ενημέρωση, στις ανακοινώσεις και ρυθμίσεις για την άσκηση δικαιωμάτων των υποκειμένων.

Ο υπεύθυνος επεξεργασίας παρέχει στο υποκείμενο των δεδομένων πληροφορίες για την ενέργεια που πραγματοποιείται κατόπιν αιτήματος δυνάμει των άρθρων 15 έως 22 χωρίς καθυστέρηση και σε κάθε περίπτωση εντός μηνός από την παραλαβή του αιτήματος.

Εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν ενεργήσει, ενημερώνει το υποκείμενο των δεδομένων, χωρίς καθυστέρηση και το αργότερο εντός μηνός από την παραλαβή του αιτήματος, για τους λόγους και για τη δυνατότητα υποβολής καταγγελίας σε εποπτική αρχή και άσκησης δικαστικής προσφυγής.

Οι πληροφορίες που παρέχονται σύμφωνα με τα άρθρα 13 και 14 και κάθε ανακοίνωση καθώς και όλες οι ενέργειες που αναλαμβάνονται σύμφωνα με τα άρθρα 15 έως 22 και το άρθρο 34 παρέχονται δωρεάν.

Οι πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται στα υποκείμενα των δεδομένων σύμφωνα με τα άρθρα 13 και 14 μπορούν να παρέχονται σε συνδυασμό με τυποποιημένα εικονίδια προκειμένου να δίνεται με ευδιάκριτο, κατανοητό και ευανάγνωστο τρόπο μια ουσιαστική επισκόπηση της σκοπούμενης επεξεργασίας. Εάν τα εικονίδια διατίθενται ηλεκτρονικά, είναι μηχανικώς αναγνώσιμα.

Ενημέρωση και πρόσβαση σε προσωπικά δεδομένα

Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη του ΓΚΠΔ (αρθ. 60), οι αρχές της δίκαιης και διαφανούς επεξεργασίας απαιτούν να ενημερώνεται το υποκείμενο των δεδομένων για την ύπαρξη της πράξης επεξεργασίας και τους σκοπούς της.

Εάν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα παρέχονται από το υποκείμενο των δεδομένων, το υποκείμενο των δεδομένων θα πρέπει να ενημερώνεται επίσης για το κατά πόσον υποχρεούται να παράσχει τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και για τις συνέπειες, **όταν δεν παρέχει** τα εν λόγω δεδομένα.

Άρθρα 13 και 14

Οι πληροφορίες που παρέχονται αφορούν:

- στην ταυτότητα και τα στοιχεία επικοινωνίας του υπευθύνου επεξεργασίας
- στην ταυτότητα και τα στοιχεία του εκπροσώπου του υπευθύνου επεξεργασίας κατά περίπτωση,
- τα στοιχεία επικοινωνίας του υπευθύνου προστασίας δεδομένων
- τους σκοπούς της επεξεργασίας για τους οποίους προορίζονται τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και τη νομική βάση για την επεξεργασία
- το χρονικό διάστημα για το οποίο θα αποθηκευτούν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα
- την ύπαρξη δικαιώματος υποβολής αιτήματος στον υπεύθυνο επεξεργασίας για πρόσβαση και διόρθωση ή διαγραφή των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ή περιορισμό της επεξεργασίας που αφορούν το υποκείμενο των δεδομένων ή δικαιώματος αντίταξης στην επεξεργασία, καθώς και δικαιώματος στη φορητότητα των δεδομένων
- σε περίπτωση λήψης συγκατάθεσης, στην ύπαρξη δικαιώματος υποβολής αιτήματος στον υπεύθυνο επεξεργασίας για πρόσβαση και διόρθωση ή διαγραφή των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ή περιορισμό της επεξεργασίας που αφορούν το υποκείμενο των δεδομένων ή δικαιώματος αντίταξης στην επεξεργασία, καθώς και δικαιώματος στη φορητότητα των δεδομένων
- στο δικαίωμα υποβολής καταγγελίας σε εποπτική αρχή
- στην ύπαρξη αυτοματοποιημένης λήψης αποφάσεων, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης προφίλ

Ως χρόνος παροχής ενημέρωσης ορίζεται το διάστημα της συλλογής των δεδομένων εντός εύλογης προθεσμίας από τη συλλογή των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, αλλά το αργότερο εντός ενός μηνός, λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές συνθήκες υπό τις οποίες τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα υποβάλλονται σε επεξεργασία

Δεν παρέχεται ενημέρωση: α) όταν και εφόσον το υποκείμενο των δεδομένων έχει ήδη τις πληροφορίες, β) η παροχή τέτοιων πληροφοριών αποδεικνύεται αδύνατη ή θα συνεπαγόταν δυσανάλογη προσπάθεια, ιδίως όσον αφορά επεξεργασία για σκοπούς αρχειοθέτησης προς το δημόσιο συμφέρον, για σκοπούς επιστημονικής ή ιστορικής έρευνας ή στατιστικούς σκοπούς, γ) η απόκτηση ή η κοινολόγηση προβλέπεται ρητώς από

το δίκαιο της Ένωσης ή του κράτους μέλους ή δ) τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να παραμείνουν εμπιστευτικά δυνάμει υποχρέωσης επαγγελματικού απορρήτου.

Άρθρο 15

Αφορά στο δικαίωμα πρόσβασης του υποκειμένου των δεδομένων, ώστε να μπορεί να βεβαιωθεί ότι η επεξεργασία διενεργείται κατά νόμιμο τρόπο. Το υποκείμενο των δεδομένων έχει το δικαίωμα να λαμβάνει από τον υπεύθυνο επεξεργασίας επιβεβαίωση για το κατά πόσον ή όχι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν υφίστανται επεξεργασία και, εάν συμβαίνει τούτο, το δικαίωμα πρόσβασης στα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και στις ακόλουθες πληροφορίες: α) σκοπός επεξεργασίας, β) κατηγορίες προσωπικών δεδομένων, γ) αποδέκτες, δ) χρονικό διάστημα, ε) δικαίωμα διαγραφής ή περιορισμού επεξεργασίας, στ) δικαίωμα υποβολής καταγγελίας, ζ) όταν τα δεδομένα δεν συλλέγονται από το υποκείμενο, προέλευση, η) ύπαρξη αυτοματοποιημένης λήψης απόφασης. Το δικαίωμα πρόσβασης συνιστά το θεμέλιο λίθο για την πληροφορική αυτοδιάθεση.

Διόρθωση και διαγραφή

Το υποκείμενο των δεδομένων έχει το δικαίωμα να απαιτήσει από τον υπεύθυνο επεξεργασίας χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση τη διόρθωση ανακριβών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν. Έχοντας υπόψη τους σκοπούς της επεξεργασίας, το υποκείμενο των δεδομένων έχει το δικαίωμα να απαιτήσει τη συμπλήρωση ελλιπών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, μεταξύ άλλων μέσω συμπληρωματικής δήλωσης.

Με το Άρθρο 17 κατοχυρώνεται το δικαίωμα στη διαγραφή (δικαίωμα στη λήθη). Με το δικαίωμα αυτό ενισχύεται η πληροφοριακή αυτοδιάθεση των φυσικών προσώπων σχετικά με τα δεδομένα που τους αφορούν και τα οποία δημοσιεύονται στο διαδίκτυο. Αντιμετωπίζεται το πρόβλημα της διαγραφής του ψηφιακού παρελθόντος του ατόμου, στην εποχή της «απόλυτης ψηφιακής μνήμης».

Το υποκείμενο των δεδομένων έχει το δικαίωμα να ζητήσει από τον υπεύθυνο επεξεργασίας τη διαγραφή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση και ο υπεύθυνος επεξεργασίας υποχρεούται να διαγράψει δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση, εάν ισχύει ένας από τους ακόλουθους λόγους: α) τα δεδομένα δεν είναι πλέον απαραίτητα, β) ανάκληση συγκατάθεσης, γ) το υποκείμενο αντιτίθεται στην επεξεργασία, δ) παράνομη επεξεργασία, ε) τα δεδομένα πρέπει να διαγραφούν βάσει νομικής υποχρέωσης, στ) έχουν συλλεχθεί κατά την παροχή υπηρεσίας της ΚτΠ σε παιδιά.

Η διαγραφή δεδομένων των παιδιών είναι υποχρεωτική, ακόμα και αν αλλάξει η βάση νομιμότητας ή αν έχει εντωμεταξύ ενηλικιωθεί το παιδί.

Όταν ο υπεύθυνος επεξεργασίας έχει δημοσιοποιήσει τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και υποχρεούται σύμφωνα με την παράγραφο 1 να διαγράψει τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, ο υπεύθυνος επεξεργασίας, λαμβάνοντας υπόψη τη διαθέσιμη τεχνολογία και το κόστος εφαρμογής, λαμβάνει εύλογα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων των τεχνικών μέτρων, για να ενημερώσει τους υπευθύνους επεξεργασίας που επεξεργάζονται τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, ότι το υποκείμενο των δεδομένων ζήτησε τη διαγραφή

από αυτούς τους υπευθύνους επεξεργασίας τυχόν συνδέσμων με τα δεδομένα αυτά ή αντιγράφων ή αναπαραγωγών των εν λόγω δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Ωστόσο το Άρθρο 17 περιλαμβάνει και πρόβλεψη για τον περιορισμό του δικαιώματος στη διόρθωση και στην διαγραφή όταν συντρέχουν συγκεκριμένοι λόγοι.

Δικαίωμα στη φορητότητα των δεδομένων

Κατά την Αιτιολογική Σκέψη, αρθ. 68, προκειμένου να ενισχυθεί περαιτέρω ο έλεγχος επί των δεδομένων του προσωπικού χαρακτήρα, όταν η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα διενεργείται με αυτοματοποιημένα μέσα, το υποκείμενο των δεδομένων θα πρέπει να έχει επίσης τη δυνατότητα να λαμβάνει τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν και που έχει παράσχει σε υπεύθυνο επεξεργασίας, σε δομημένο, κοινώς χρησιμοποιούμενο και αναγνώσιμο από μηχανήματα διαλειτουργικό μορφότυπο, και να τα διαβιβάζει σε άλλον υπεύθυνο επεξεργασίας. Οι υπεύθυνοι επεξεργασίας των δεδομένων θα πρέπει να ενθαρρύνονται να αναπτύσσουν διαλειτουργικούς μορφότυπους που επιτρέπουν τη φορητότητα των δεδομένων. Το εν λόγω δικαίωμα θα πρέπει να εφαρμόζεται σε περίπτωση που το υποκείμενο των δεδομένων παρέσχε τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα με τη συγκατάθεσή του ή εάν η επεξεργασία είναι αναγκαία για την εκτέλεση σύμβασης. Δεν θα πρέπει να εφαρμόζεται όταν η επεξεργασία βασίζεται σε άλλη νομική βάση πλην συγκατάθεσης ή σύμβασης.

Δικαίωμα εναντίωσης (Άρθρο 21)

Το υποκείμενο των δεδομένων δικαιούται να αντιτάσσεται, ανά πάσα στιγμή και για λόγους που σχετίζονται με την ιδιαίτερη κατάστασή του, στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν, η οποία βασίζεται στο άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο ε) ή στ), περιλαμβανομένης της κατάρτισης προφίλ βάσει των εν λόγω διατάξεων. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν υποβάλλει πλέον τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα σε επεξεργασία, εκτός εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας καταδείξει επιτακτικούς και νόμιμους λόγους για την επεξεργασία οι οποίοι υπερισχύουν των συμφερόντων, των δικαιωμάτων και των ελευθεριών του υποκειμένου των δεδομένων ή για τη θεμελίωση, άσκηση ή υποστήριξη νομικών αξιώσεων. Το βάρος απόδειξης φέρει ο υπεύθυνος επεξεργασίας

Περιορισμοί

Το Άρθρο 23 προβλέπει ευρύ πεδίο εξαιρέσεων και περιορισμών επί των δικαιωμάτων των άρθρων 12 -22. Συγκεκριμένα, όταν συντρέχουν λόγοι για την ασφάλεια του κράτους, εθνικής άμυνας, δημόσιας ασφάλειας, πρόληψης, διερεύνησης, δίωξης ποινικών αδικημάτων, στόχων δημοσίου συμφέροντος, προστασίας δικαιοσύνης κλπ.

Ωστόσο, τέτοιοι περιορισμοί πρέπει να σέβονται την ουσία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών και συνιστά αναγκαίο και αναλογικό μέτρο σε μια δημοκρατική κοινωνία.

Υπεύθυνος προστασίας δεδομένων (Data Protection Officer)

Η κ. **Καλλιόπη Καρβέλη**, Νομική Ελέγκτρια, Ειδική Επιστήμονας της Α.Π.Δ.Π.Χ. Η εισήγηση της είχε τίτλο «**Υπεύθυνος προστασίας δεδομένων (Data Protection Officer)**».

Ο θεσμός του **Υπευθύνου Προστασίας** εισάγεται για πρώτη φορά στο νέο κανονισμό για τα προσωπικά δεδομένα, ο οποίος διαφοροποιείται από τον Υπεύθυνο Επεξεργασίας Δεδομένων (Data Controller). Ο υπεύθυνος επεξεργασίας Δεδομένων είναι αυτός που καθορίζει το σκοπό και τους τρόπους επεξεργασίας. Π.χ. ο φορέας που έχει στο αρχείο του τα προσωπικά δεδομένα, όπως ένα Υπουργείο, μια Γενική Γραμματεία, ένα Ασφαλιστικό Ταμείο. Αυτός ο οποίος καθορίζει τον τρόπο και τα μέσα επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων και αυτός οποίος έχει την ευθύνη για την λειτουργία των αρχείων είναι ο υπεύθυνος επεξεργασίας.

Ο Υπεύθυνος **Προστασίας** Δεδομένων (Data Protection Officer) παρέχει συνδρομή και συμβουλευτικές υπηρεσίες στον Υπεύθυνο Επεξεργασίας ή στον Εκτελούντα την Επεξεργασία σχετικά με τις επεξεργασίες των προσωπικών δεδομένων που διενεργούνται από αυτόν. Μπορεί να είναι υπάλληλος του φορέα ή εξωτερικός συνεργάτης (άρθρο 37 παρ. 6 ΓΚΠΔ). Ο εκτελών την επεξεργασία είναι μπορεί να είναι φορέας ή φυσικό πρόσωπο για λογαριασμό και στο όνομα του υπευθύνου Επεξεργασίας ενεργεί τις πράξεις επεξεργασίας. Την ευθύνη την έχει ο υπεύθυνος Επεξεργασίας.

Σύμφωνα με το Άρθρο 39 παρ. 1 του ΓΚΠΔ, ο Υπεύθυνος Προστασίας παρέχει ενημερωτικές και συμβουλευτικές υπηρεσίες σχετικά με υποχρεώσεις υπευθύνου επεξεργασίας ή του εκτελούντα την επεξεργασία. Έχει επίσης το καθήκον να παρακολουθεί την εσωτερική συμμόρφωση του φορέα σχετικά με τις οδηγίες και τις συμβουλές τις οποίες παρέχει. Άλλο καθήκον του υπεύθυνου προστασίας είναι η εκτίμηση αντίκτυπου, των ενεργειών και των αντιδράσεων (άρθρο. 35 ΓΚΠΔ) όσον αφορά και την μελέτη εκτίμησης αντίκτυπου κατά τον έλεγχο και την επεξεργασία τους. Οι συμβουλευτικές υπηρεσίες δίνονται κατόπιν αίτησης τους και στην συνέχεια παρακολουθεί της υλοποίηση των συμβουλών και ενεργειών που υποδεικνύει. Ο Υπεύθυνος Προστασίας Δεδομένων (ΥΠΔ) συνεργάζεται με την εποπτική αρχή (ΑΠΔΠΧ) και αποτελεί σημείο επικοινωνίας με την εποπτική αρχή (ΑΠΔΠΧ).

Κατά το άρθρο 37 παρ. 5 & αιτ. σκ. 97 του ΓΚΠΔ Θα πρέπει να έχει Τεχνογνωσία και την Εμπειρία στο δίκαιο και πρακτικές περί προστασίας δεδομένων ανάλογα τόσο με τις πράξεις επεξεργασίας δεδομένων που διενεργούνται όσο και με το βαθμό απαιτούμενης προστασίας των δεδομένων τα οποία επεξεργάζεται. Να έχει επίσης την ικανότητα εκπλήρωσης των καθηκόντων του (άρθρο 39 ΓΚΠΔ) και να εκτελεί τα καθήκοντα του με ανεξάρτητο τρόπο.

Ο ΥΠΔ (άρθρο 38 ΓΚΠΔ) συμμετέχει σε όλα τα ζητήματα που αφορούν τον φορέα ή την επιχείρηση σχετικά με την προστασία προσωπικών δεδομένων. Έχει ελεύθερη πρόσβαση σε όλα τα αρχεία του φορέα των οποίων συνεπικουρεί. Ο ΥΠΔ δεν λαμβάνει εντολές για την άσκηση των καθηκόντων του ούτε από τον υπεύθυνο ούτε από τον εκτελούντα την επεξεργασία και δεν μπορεί να απολυθεί αυθαίρετα ούτε υφίσταται κυρώσεις επειδή επιτέλεσε τα καθήκοντά του και έχει ανεξαρτησία. Λογοδοτεί απευθείας στο ανώτατο διοικητικό επίπεδο του υπευθύνου του φορέα που τον έχει διορίσει. Τα υποκείμενα των

δεδομένων των οποίων τα δεδομένα μπορεί να έχει πρόσβαση έχουν δικαίωμα να επικοινωνούν απευθείας μαζί του. Είναι υποχρεωμένος να τηρεί το απόρρητο και την εμπιστευτικότητα. Μπορεί να ασκεί και πρόσθετα καθήκοντα υπό την προϋπόθεση να μην υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων με τα κύρια καθήκοντα του.

Όσον αφορά τον φορέα πρέπει να εξασφαλίζονται όλοι οι απαραίτητοι οικονομικοί πόροι για να μπορεί να ενεργεί όλες τις πράξεις που έχει αρμοδιότητα και είναι εξουσιοδοτημένος.

Ο ορισμός του ΥΠΔ είναι υποχρεωτικός μόνο όταν η επεξεργασία διενεργείται από δημόσια αρχή ή φορέα, επομένως η δημόσια διοίκηση υποχρεούται να ορίσει υπεύθυνο προστασίας δεδομένων. Είναι υποχρεωτικός και στην περίπτωση που η επεξεργασία που πραγματοποιεί ο οργανισμός ή η επιχείρηση απαιτεί συστηματική και τακτική παρακολούθηση των υποκειμένων σε μεγάλη κλίμακα ή όταν οι βασικές δραστηριότητες του υπευθύνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος συνιστούν μεγάλης κλίμακας επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων ή για τις ειδικές κατηγορίες δεδομένων. Ειδικά για δεδομένα υγείας ή για δεδομένα που αφορούν ποινικές καταδίκες και αδικήματα. Από το μέγεθος των πράξεων επεξεργασίας και τη σοβαρότητα τους είναι υποχρεωτικός ο ορισμός του υπευθύνου προστασίας Δεδομένων.

Σε δημόσιες αρχές και φορείς μπορεί να ορίζεται ένας υπεύθυνος προστασίας ή και περισσότεροι ή πολλοί φορείς μπορούν να ορίσουν ένα μόνο ΥΠΔ, λαμβάνοντας υπόψη κάθε φορά το μέγεθος και την οργανωτική τους δομή, δηλαδή αν ένα υπουργείο έχει πάρα πολλές γενικές διευθύνσεις ή αν έχει λίγες ή και το μέγεθος, τον αριθμό των υπαλλήλων και τον αριθμό των αρχείων επεξεργασίας. Αυτό εναπόκειται στην διακριτική ευχέρεια του υπευθύνου επεξεργασίας. Σύμφωνα με τις «Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τους υπευθύνους προστασίας δεδομένων» της Ομάδας του άρθρου 29 της Οδηγίας 95/46/ΕΚ, στην έννοια της δημόσιας αρχής ή δημόσιου φορέα που υποχρεούται να ορίσει υπεύθυνο προστασίας δεδομένων εμπίπτουν και άλλα φυσικά ή νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου που εκπληρώνουν δημόσια καθήκοντα ή ασκούν δημόσια εξουσία, όπως υπηρεσίες δημοσίων μεταφορών, ύδρευσης και παροχής ενέργειας, οδικές υποδομές, δημόσια ραδιοτηλεόραση, κατασκευή εργατικών κατοικιών, ή πειθαρχικά όργανα για νομοθετικά κατοχυρωμένα επαγγέλματα. Η δραστηριότητα του υπευθύνου προστασίας καλύπτει όλες τις πράξεις επεξεργασίας που διενεργούνται στο φορέα και περιλαμβάνει και αυτές που δεν σχετίζονται άμεσα με την εκπλήρωση δημόσιου καθήκοντος ή άσκησης δημόσιας εξουσίας (π.χ. διαχείριση βάσης δεδομένων υπαλλήλων, και για αυτή την). Σύμφωνα με την ίδια γνώμη της Ομάδας του άρθρου 29, για τον προσδιορισμό της μεγάλης κλίμακας επεξεργασίας πρέπει να λαμβάνονται υπόψη : α) ο αριθμός των εμπλεκομένων υποκειμένων, είτε ως συγκεκριμένος αριθμός είτε ως ποσοστό επί του πληθυσμού β) ο όγκος και το εύρος των δεδομένων γ) η διάρκεια ή ο μόνιμος χαρακτήρας της επεξεργασίας δ) η γεωγραφική έκταση της επεξεργασίας. Λαμβανομένων υπόψη όλων αυτών των κριτηρίων μπορεί να εξαχθεί αν είναι υποχρεωτικός ή όχι ο ορισμός του υπεύθυνου προστασίας δεδομένων.

Υποχρεώσεις των Υπευθύνων Επεξεργασίας: Ανάλυση Αντίκτυπου στην Προστασία Δεδομένων (Data Protection Impact Assessment)

Ο **κ. Βασίλειος Ζορκάδης**, Διευθυντής Γραμματείας της ΑΧΔΠΔ, πραγματοποίησε εισήγηση με θέμα «**Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων - Υποχρεώσεις των Υπευθύνων Επεξεργασίας - Ανάλυση Αντικτύπου στην Προστασία Δεδομένων - (Data Protection Impact Assessment)**».

Στην εισήγηση του πραγματεύτηκε τα παρακάτω θέματα:

- Υποχρεώσεις Υπευθύνων και Εκτελούντων την Επεξεργασία
- Εκτίμηση αντίκτυπου από την επεξεργασία δεδομένων

Υποχρεώσεις Υπευθύνων και Εκτελούντων την Επεξεργασία

Ο **κ. Ζορκάδης** υπογραμμίζει τις υποχρεώσεις που έχουν οι υπεύθυνοι επεξεργασίας σε σχέση με τον Γενικό Κανονισμό.

Ο υπεύθυνος επεξεργασίας φέρει την ευθύνη να είναι σε θέση να αποδείξει τη συμμόρφωσή του με τις προβλέψεις του Γενικού Κανονισμού, με όλες τις άλλες αρχές που διέπουν την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων. Ευθύνη του υπευθύνου επεξεργασίας νοείται ως η υποχρέωσή του να λαμβάνει όλα τα αναγκαία απαραίτητα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα λαμβάνοντας υπόψη ασφαλώς τους κινδύνους οι οποίοι υφίστανται για τις επεξεργασίες τις οποίες πραγματοποιεί. Επίσης, να λαμβάνει, να καταρτίζει κατάλληλες πολιτικές προστασίας δεδομένων. Ενθαρρύνονται επίσης οι υπεύθυνοι επεξεργασίας να καταρτίζουν και να τηρούν κώδικες δεοντολογίας ή να πιστοποιούνται ως προς τις επεξεργασίες τους στις προβλέψεις του Γενικού Κανονισμού.

Κάθε οργανισμός, φορέας του δημοσίου, εταιρεία, που έχει για τους σκοπούς της, για τις δραστηριότητές της προσωπικά δεδομένα και τα επεξεργάζεται, χαρακτηρίζεται **Υπεύθυνος Επεξεργασίας**. Αν εμπλακεί στην επεξεργασία οποιοσδήποτε τρίτος, (π.χ. outsource), αυτός ο τρίτος λέγεται **Εκτελών την Επεξεργασία**.

Το προσωπικό των οργανισμών των Υπευθύνων Επεξεργασίας είναι απλά Προσωπικό. Είναι μαζί με τον Υπεύθυνο Επεξεργασίας, δεν ξεχωρίζεται. Όμως ένα στέλεχος, όπου υφίσταται η υποχρέωση, αναλαμβάνει το ρόλο του Υπευθύνου Προστασίας Δεδομένων. Είναι ένας ειδικός ρόλος, υποχρεωτικός για τους Δημόσιους Φορείς με συγκεκριμένες προϋποθέσεις για τη θέση, ανεξαρτησία, διάθεση σε αυτόν όλων των πόρων που απαιτούνται και ξεκάθαρα καθήκοντα. Αυτός θα μπορούσε να είναι και κάποιος εκτός τους οργανισμού στον οποίο έχουν ανατεθεί τα καθήκοντα αυτά.

Η πρώτη υποχρέωση που ρητά αναφέρεται στο ΓΚΠΔ είναι η προστασία δεδομένων εκ σχεδιασμού και εξ ορισμού. Τι είναι αυτή η υποχρέωση; Ουσιαστικά είναι μία νέα προσέγγιση την οποία απαιτεί ο Γενικός Κανονισμός έτσι ώστε οι Υπεύθυνοι Επεξεργασίας κατά την ανάπτυξη νέων συστημάτων, προγραμμάτων, στα οποία υπάρχει επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, ήδη κατά την ανάλυση των απαιτήσεων, ακόμα και όταν σχεδιάζουνε αυτό το πρόγραμμα ή σύστημα να λαμβάνουν υπόψη όλες τις απαιτήσεις που

απορρέουν από το ΓΚΠΔ. Η όλη προσέγγιση θα λέγαμε ότι είναι κινδυνοστραφής, λαμβάνονται υπόψη οι κίνδυνοι και οι πιθανότητες επέλευσής τους έτσι ώστε να προσδιοριστεί το κατάλληλο επίπεδο προστασίας. Είναι μία γενική προσέγγιση για να πετύχουμε αυτό που λέμε built-in προστασία και όχι εκ των υστέρων. Η δεύτερη πτυχή αυτής της υποχρέωσης είναι η προστασία εξ ορισμού. Το εξ ορισμού αναφέρεται στις αρχικές ρυθμίσεις οποιουδήποτε συστήματος εφαρμογής. Αυτές θα είναι φιλικές στην προστασία δεδομένων. Για παράδειγμα, η πρόσβαση θα είναι κλειστή. Το υποκείμενο, το άτομο θα την ανοίξει και σε ποιο βαθμό;

Η δεύτερη υποχρέωση που ρητά αναφέρεται είναι αυτή της καταγραφής όλων των επεξεργασιών που πραγματοποιεί ένας Υπεύθυνος Επεξεργασίας. Η υποχρέωση αυτή αφορά μεγάλους φορείς ή επεξεργασίες υψηλού κινδύνου και για κάθε δραστηριότητα επεξεργασίας τηρείται μία τεκμηρίωση με στοιχεία: τους σκοπούς επεξεργασίας, τα είδη δεδομένων, κατηγορίες υποκειμένων των δεδομένων δηλαδή τα άτομα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα, κατηγορίες αποδεκτών που λαμβάνουν αυτά τα δεδομένα, ενδεχόμενες διαβιβάσεις σε χώρες εκτός ΕΕ, χρόνος τήρησης προβλεπόμενος, οργανωτικά και τεχνικά μέτρα προστασίας. Παρόμοια υποχρέωση υφίσταται και για τον εκτελούντα την επεξεργασία. Οι τεκμηριώσεις αυτές εφόσον ζητηθούν από την εποπτική αρχή προστασίας δεδομένων θα πρέπει να τίθενται στη διάθεσή της.

Η επόμενη υποχρέωση είναι η ασφάλεια επεξεργασίας. Αυτή η ρητή υποχρέωση αναφέρεται στο εξής: Στο ότι όταν έχουμε συστήματα στα οποία γίνεται επεξεργασία προσωπικών δεδομένων θα πρέπει να τηρούνται μία σειρά μέτρων ασφάλειας της επεξεργασίας. Το επίπεδο ασφάλειας θα είναι κατάλληλο σε σχέση με τις πιθανότητες επέλευσης των κινδύνων. Θα πρέπει να λαμβάνονται μέτρα ψευδωνυμοποίησης, πληροφορίες δεδομένων να κρυπτογραφούνται, θα πρέπει να διασφαλίζεται εν γένει το απόρρητο, η ακεραιότητα, η διαθεσιμότητα αλλά και η αξιοπιστία. Να υπάρχουν διαδικασίες αποκατάστασης έναντι φυσικών ή τεχνικών συμβάντων, τα μέτρα δε να αναθεωρούνται σε συνεχή βάση, να ελέγχεται, να αξιολογείται η αποτελεσματικότητά της και να αναθεωρούνται εφόσον είναι απαραίτητο. Επίσης, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και τυχόν κώδικες δεοντολογίας όπως και πιστοποιήσεις που ισχύουν.

Επόμενη ρητή υποχρέωση είναι η γνωστοποίηση παραβίασης δεδομένων στην οποία αναφέρθηκε ο κύριος Ρουσόπουλος ενώ για τον Υπεύθυνο Προστασίας Δεδομένων που επίσης αποτελεί μία ρητή υπό όρους υποχρέωση αναφέρθηκε η κυρία Καρβέλη.

Δύο ακόμα θέματα για τα οποία δεν υφίσταται κάποια ρητή υποχρέωση αντίθετα ενθαρρύνονται οι υπεύθυνοι επεξεργασίας, **είναι κώδικες δεοντολογίας** και **πιστοποιήσεις**. Ως προς τους κώδικες δεοντολογίας ενθαρρύνεται η εκπόνησή τους ιδίως για πολύ μικρές, μικρές ή μεσαίες επιχειρήσεις. Προβλέπεται η έγκρισή τους από την εποπτική αρχή και δημοσιεύονται. Αν αφορά και άλλα κράτη μέλη, τότε η επάρκειά τους κρίνεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων το οποίο αποτελεί τη μετεξέλιξη της λεγόμενης Ομάδας Εργασίας του άρθρου 29 την οποία απαρτίζουν οι αρχές προστασίας δεδομένων των κρατών μελών και τίθενται σε ισχύ μετά από εκτελεστική πράξη της Επιτροπής. Η τήρηση των κωδίκων δεοντολογίας παρακολουθείται από τρίτους ανεξάρτητους φορείς οι οποίοι είναι διαπιστευμένοι από την εποπτική αρχή προστασίας

δεδομένων η δε διαπίστευσή τους αυτών των τρίτων ανεξάρτητων φορέων μπορεί να ανακληθεί. Ο τρίτος διαπιστευμένος φορέας που παρακολουθεί την τήρηση του κώδικα δεοντολογίας μπορεί να εξαιρέσει κάποιον υπεύθυνο επεξεργασίας φορέα από τον κώδικα εάν διαπιστώσει ότι δεν τηρούνται οι προβλέψεις του.

Στο επόμενο θέμα, της πιστοποίησης. Και για αυτό το θέμα ενθαρρύνονται οι υπεύθυνοι επεξεργασίας, δεν αποτελεί ρητή υποχρέωση. Ενθαρρύνεται ιδίως σε Ευρωπαϊκό επίπεδο η θέσπιση μηχανισμών και σχημάτων πιστοποίησης. Πιστοποίησης όμως επεξεργασιών όχι προσώπων, την οποία πιστοποίηση θα πραγματοποιούν φορείς πιστοποίησης, ανεξάρτητοι τρίτοι φορείς πιστοποίησης. Για να το κάνουν αυτό θα πρέπει να έχουν διαπιστευτεί.

Σύμφωνα με τον Γενικό Κανονισμό, τη διαπίστευση των τρίτων αυτών φορέων πιστοποίησης μπορεί να την κάνει είτε η εποπτική αρχή είτε το Εθνικό Συμβούλιο Διαπίστευσης που υπάρχει σε κάθε κράτος μέλος σύμφωνα με τον κανονισμό 765 είτε και από κοινού οι δύο. Ο εθνικός νόμος θα αποφασίσει επακριβώς πως θα γίνεται. Η πιστοποίηση, αναφέρεται σε επεξεργασίες, όχι σε επαγγελματικά προσόντα και βασίζεται πέραν των άλλων και στο πρότυπο ISO 17065. Τόσο η διαπίστευση των φορέων πιστοποίησης όσο και η πιστοποίηση των υπευθύνων επεξεργασίας βασίζονται επίσης σε ειδικά κριτήρια τα οποία καταρτίζονται και δίνονται για αυτό το σκοπό από τις εποπτικές αρχές. Αν δε αφορούν μηχανισμούς πιστοποίησης ευρωπαϊκού επιπέδου τότε αυτά εγκρίνονται προηγουμένως από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων.

Εκτίμηση αντίκτυπου από την επεξεργασία δεδομένων

Η εκτίμηση αντίκτυπου από την επεξεργασία δεδομένων είναι συνιστά υποχρέωση την οποία προβλέπει ο ΓΚΠΔ.

Για την πραγματοποίηση της θα πρέπει να ζητείται η γνώμη του υπευθύνου προστασίας δεδομένων, του ατόμου δηλαδή το οποίο έχει οριστεί όπως είπαμε προηγουμένως. Η γνώμη αυτή θα πρέπει να καταγράφεται και να τεκμηριώνεται ενδεχομένως εάν για οποιονδήποτε λόγο η τελική απόφαση στην αντιμετώπιση διαφόρων θεμάτων δεν ήταν όπως αυτή που συνέστησε ο υπεύθυνος προστασίας δεδομένων. Η εποπτική αρχή δημοσιοποιεί λίστα επεξεργασιών υψηλού κινδύνου έτσι ώστε να γνωρίζουν οι υπεύθυνοι επεξεργασίας πότε έχουν αυτή την υποχρέωση και ακόμα προβλέπεται διαβούλευση με την εποπτική αρχή αν ακόμη και μετά τη λήψη των μέτρων προστασίας που εν τέλει προσδιορίζονται μέσω της μελέτης αυτής, αν ακόμη παραμένει υψηλός κίνδυνος τότε πριν από οποιαδήποτε επεξεργασία τότε θα πρέπει ο ενδιαφερόμενος υπεύθυνος επεξεργασίας να διαβουλευτεί με την εποπτική αρχή πριν προχωρήσει στην επεξεργασία.

Ο ΓΚΠΔ διακρίνει τρεις κατηγορίες επεξεργασίας δεδομένων που χαρακτηρίζονται ως υψηλού κινδύνου.

Η πρώτη αναφέρεται σε επεξεργασίες συστηματικής και εκτενούς αξιολόγησης προσωπικών πτυχών με ενδεχόμενη αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων (κατάρτιση προφίλ). Η δεύτερη κατηγορία αναφέρεται σε ειδικές κατηγορίες δεδομένων (ευαίσθητα δεδομένα). Η τρίτη αφορά σε επεξεργασίες όπου παρακολουθούνται δημόσια προσβάσιμοι χώροι. Για τις παραπάνω κατηγορίες έχουν εκδοθεί κατευθυντήριες γραμμές από την Ομάδα Εργασίας του Άρθρου 29.

Μερικά παραδείγματα επεξεργασιών υψηλού κινδύνου είναι:

- Γενετικά και δεδομένα υγείας.
- Η παρακολούθηση της κυκλοφορίας σε συνδυασμό με ευφυή συστήματα αυτόματης αναγνώρισης αριθμών κυκλοφορίας κτλ και αυτό θεωρείται υψηλού κινδύνου.
- Συστηματική παρακολούθηση δραστηριοτήτων εργαζομένων (workstations, διαδίκτυο κτλ).
- Κατάρτιση προφίλ μέσω συλλογής δεδομένων από κοινωνικά δίκτυα.
- Η αξιολόγηση πιστοληπτικής ικανότητας.
- Ακόμα και η αρχειοθέτηση ψευδωνυμοποιημένων ευαίσθητων δεδομένων ευάλωτων ατόμων από ερευνητικά έργα ή κλινικές δοκιμές.

Παραδείγματα επεξεργασιών για τις οποίες δεν απαιτείται η εκτίμηση αντικτύπου είναι:

- Η επεξεργασία πραγματοποιείται από επαγγελματία γιατρό ή δικηγόρο παρόλο που αφορά ειδική κατηγορία δεδομένων, ευαίσθητα δεδομένα υγείας.
- Η απλή αποστολή σε ενδιαφερόμενους μία σύνοψης ενός newsletter.
- Από ιστοσελίδα ηλ. εμπορίου στους επισκέπτες – πελάτης της διαφημίσεων για ανταλλακτικά αυτοκινήτων – αντικών, με τη βοήθεια κατάρτισης προφίλ που βασίζεται σε δεδομένα μόνο από τη συγκεκριμένη ιστοσελίδα.

Για την κατάστρωση της μελέτης για την εκτίμηση αντικτύπου υπάρχουν διεθνή πρότυπα και εθνικά πρότυπα, όπως και συστάσεις των αρχών προστασίας δεδομένων, του ευρωπαϊκού οργανισμού ENISA.

Το πρότυπο ISO 29134 αναφέρεται στην εκτίμηση αντικτύπου. Για τον προσδιορισμό των μέτρων μπορούν να χρησιμοποιηθούν τα πρότυπα ISO 27002 ή 29151, όπως και οι κατευθυντήριες γραμμές του αμερικανικού οργανισμού NIST.

Κατά την εκτίμηση αντικτύπου:

- Καταγράφεται το είδος της σχεδιαζόμενης επεξεργασίας ως προς τα είδη δεδομένων, τα άτομα που αφορά, τις πηγές, τους αποδέκτες, τους τρόπους επεξεργασίας, τον σκοπό της επεκεργασίας
- Εκτιμάται η αναγκαιότητα και η αναλογικότητα ως προς της επιχειρούμενη επεξεργασία
- Προσδιορίζονται κατάλληλα μέτρα και καταρτίζεται πλάνο υλοποίησης τους
- Προβλέπεται διαδικασία περιοδικής αναθεώρησης αν επέλθει οποιαδήποτε αλλαγή (π.χ. αξιοποίηση μιας νέας τεχνολογίας)

Τέλος, ο βαθμός αντικτύπου περιγράφεται με μία κλίμακα 4 επιπέδων: αμελητέος, περιορισμένος, υψηλός και πολύ υψηλός.

Ασφάλεια επεξεργασίας και γνωστοποίηση περιστατικών παραβίασης

Ο κ. **Γεώργιος Ρουσόπουλος**, Πληροφορικός Ελεγκτής, Ειδικός Επιστήμονας της ΑΠΔΠΧ, πραγματοποίησε την εισήγηση με τίτλο «**Ασφάλεια επεξεργασίας και γνωστοποίηση περιστατικών παραβίασης**».

Στην εισήγηση του πραγματεύτηκε τα παρακάτω θέματα:

- «Παλιές» και «Νέες» υποχρεώσεις
- Η ασφάλεια των δεδομένων: προσέγγιση βάσει εκτίμησης επικινδυνότητας
- Προτεινόμενα μέτρα
- Παραβίαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και διαδικασία γνωστοποίησης περιστατικών παραβίασης
- Τεκμηρίωση και καταγραφή περιστατικών

«Παλιές» και «Νέες» υποχρεώσεις

Ο κ. Ρουσόπουλος σημειώνει ότι η **Οδηγία 95/46/ΕΚ** εστιάζει στο **απόρρητο** και στην **ασφάλεια** της επεξεργασίας. Συγκεκριμένα, το Άρθρο 17 προβλέπει ότι ««…ο υπεύθυνος της επεξεργασίας πρέπει να λαμβάνει τα κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα για την προστασία από τυχαία ή παράνομη καταστροφή, τυχαία απώλεια, αλλοίωση, απαγορευμένη διάδοση ή πρόσβαση, ιδίως εάν η επεξεργασία συμπεριλαμβάνει και διαβίβαση των δεδομένων μέσων δικτύου, και από κάθε άλλη μορφή αθέμιτης επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Τα μέτρα αυτά πρέπει να **εξασφαλίζουν**, λαμβανομένης υπόψη της τεχνολογικής εξέλιξης και του κόστους εφαρμογής τους, **επίπεδο ασφαλείας ανάλογο προς τους κινδύνους** που απορρέουν από την επεξεργασία και τη φύση των δεδομένων που απολαύουν προστασίας…»

Συγκριτικά, ο **ΓΚΠΔ** προβλέπει την **γενικότερη ευθύνη του υπεύθυνου επεξεργασίας.** Σύμφωνα με το Άρθρο 24: «Λαμβάνοντας υπόψη τη φύση, το πεδίο εφαρμογής, το πλαίσιο και τους σκοπούς της επεξεργασίας, καθώς και τους κινδύνους διαφορετικής πιθανότητας επέλευσης και σοβαρότητας για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων, ο υπεύθυνος επεξεργασίας εφαρμόζει κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα προκειμένου **να διασφαλίζει και να μπορεί να αποδεικνύει ότι η επεξεργασία διενεργείται σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό**. Τα εν λόγω μέτρα επανεξετάζονται και επικαιροποιούνται όταν κρίνεται απαραίτητο.»

Συνεπώς, ο Γενικός Κανονισμός «κατοχυρώνει» μια σειρά από έννοιες που έχουν χρησιμοποιηθεί στο παρελθόν και της επαυξάνει προς τη κατεύθυνση της διακυβέρνησης για τα προσωπικά δεδομένα (Personal Data Governance).

Η ασφάλεια των δεδομένων: προσέγγιση βάσει εκτίμησης επικινδυνότητας

Βάσει εκτίμησης επικινδυνότητας για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων, ο υπεύθυνος και ο εκτελών την επεξεργασία οφείλουν να λαμβάνουν τεχνικά και οργανωτικά μέτρα, πριν από την επεξεργασία των δεδομένων. Πλέον, υπάρχει ρητή

αναφορά της υποχρέωσης των εκτελούντων για λήψη μέτρων ασφάλειας. Στους παράγοντες για την εκτίμηση επικινδυνότητας συγκαταλέγονται:

- Οι τελευταίες τεχνολογικές εξελίξεις (state of the art)
- Οι τελευταίες εξελίξεις σχετικά με νέες απειλές και ευπάθειες συστημάτων
- Η φύση, το πεδίο εφαρμογής, το πλαίσιο και οι σκοποί της επεξεργασίας (ad hoc αξιολόγηση ασφάλειας ανάλογα με τη συγκεκριμένη επεξεργασία)
- Το κόστος εφαρμογής
- Η εκτίμηση της πιθανότητας επέλευσης επικίνδυνων συμβάντων

Προτεινόμενα μέτρα

Ως προτεινόμενα μέτρα για την προστασία των δεδομένων αναφέρονται, ενδεικτικά, τα ακόλουθα:

- Η ψευδωνυμοποίηση και κρυπτογράφηση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα
- Η διασφάλιση, σε συνεχή βάση, του απορρήτου, της ακεραιότητας, της διαθεσιμότητας και της αξιοπιστίας των συστημάτων και των υπηρεσιών επεξεργασίας
- Σε περίπτωση φυσικού ή τεχνικού συμβάντος, η δυνατότητα αποκατάστασης της διαθεσιμότητας και της πρόσβασης σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα σε εύθετο χρόνο
- Η τακτική δοκιμή, εκτίμηση και αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των τεχνικών και των οργανωτικών μέτρων για τη διασφάλιση της ασφάλειας της επεξεργασίας.

Συμπερασματικά, η έννοια της ανθεκτικότητας (resilience) προστίθεται πλέον στο τυπικό σχήμα CIA (Confidentiality –Integrity - Availability).

Στο πλαίσιο της συμμόρφωσής τους, οι εκτελούντες την επεξεργασία οφείλουν να παρέχουν επαρκείς διαβεβαιώσεις για την εφαρμογή κατάλληλων τεχνικών και οργανωτικών μέτρων και να τηρούν τον εγκεκριμένο κώδικα δεοντολογίας (Άρθρο 40) ή τον εγκεκριμένο μηχανισμό πιστοποίησης (Άρθρο. 42) ως στοιχείο για την απόδειξη της συμμόρφωσης με τον Γενικό Κανονισμό.

Παραβίαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

Οι κίνδυνοι για ασφάλεια των προσωπικών δεδομένων τα οποία διαβιβάστηκαν, αποθηκεύτηκαν ή υποβλήθηκαν κατ' άλλο τρόπο σε επεξεργασία αφορούν σε τυχαία ή παράνομη καταστροφή, απώλεια, αλλοίωση (μεταβολή) ή άνευ αδείας κοινολόγηση ή προσπέλαση (πρόσβαση) αυτών.

Ως παραβίαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα νοείται: «Η παραβίαση της ασφάλειας που οδηγεί σε τυχαία ή παράνομη καταστροφή, απώλεια, μεταβολή, άνευ άδειας κοινολόγηση ή πρόσβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που διαβιβάστηκαν, αποθηκεύτηκαν ή υποβλήθηκαν κατ' άλλο τρόπο σε επεξεργασία».

Τα περιστατικά παραβίασης προσωπικών δεδομένων συνιστούν υποσύνολο των περιστατικών ασφάλειας.

Η παραβίαση δεδομένων μπορεί να αφορά σε παραβίαση της εμπιστευτικότητας, διαθεσιμότητας, ακεραιότητας ή σε συνδυασμό αυτών. Οι καινοτομίες του Γενικού Κανονισμού εντοπίζονται στην καταγραφή των περιστατικών, την γνωστοποίηση όσων εξ αυτών ενέχουν κίνδυνο στην αρμόδια Εποπτική Αρχή και την ενημέρωση των επηρεαζόμενων προσώπων για τον υψηλό κίνδυνο που διατρέχουν.

Από τη στιγμή που ο υπεύθυνος αποκτά γνώση του γεγονότος παραβίασης, οφείλει να προβεί σε άμεσες ενέργειες, όπως η διερεύνηση και ο χειρισμός των περιστατικών σύμφωνα με τις εσωτερικές διαδικασίες και η αναφορά των ευρημάτων στα κατάλληλα πρόσωπα. Αν ο εκτελών αντιληφθεί παραβίαση ενημερώνει τον υπεύθυνο αμελλητί.

Η γνωστοποίηση παραβιάσεων στην αρμόδια Εποπτική Αρχή οφείλει να γίνει εντός 72 ωρών, καθιστώντας γνωστά:

- Τη φύση της παραβίασης
- Τα όνομα και στοιχεία επικοινωνίας του υπεύθυνου προστασίας ή άλλου σημείου άμεσης επικοινωνίας
- Τις ενδεχόμενες συνέπειες της παραβίασης
- Τα ληφθέντα ή προτεινόμενα προς λήψη μέτρα για την αντιμετώπιση της παραβίασης των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

Η υπέρβαση του χρονικού διαστήματος των 72 ωρών δύναται να πραγματοποιηθεί μόνο με ειδική αιτιολόγηση της καθυστέρησης. Αντίθετα, δεν απαιτείται γνωστοποίηση στην Εποπτική Αρχή για παραβίαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που **δεν ενδέχεται** να προκαλέσει κίνδυνο για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων.

Όταν η παραβίαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ενδέχεται να θέσει σε **υψηλό κίνδυνο** τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων, ο υπεύθυνος επεξεργασίας ανακοινώνει **αμελλητί** την παραβίαση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο υποκείμενο των δεδομένων. Στόχος είναι η άμεση προστασία των υποκείμενων και μάλιστα σε χρόνο συντομότερο των 72 ωρών.

Τεκμηρίωση – καταγραφή περιστατικών

Σύμφωνα με το Άρθρο 33, παρ. 5 (εφαρμογή αρχής της λογοδοσίας), ο υπεύθυνος επεξεργασίας τεκμηριώνει κάθε παραβίαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, που συνίστανται στα πραγματικά περιστατικά που αφορούν την παραβίαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τις συνέπειες και τα ληφθέντα διορθωτικά μέτρα. Η εν λόγω τεκμηρίωση επιτρέπει στην Εποπτική Αρχή να επαληθεύει τη συμμόρφωση προς το παρόν άρθρο.

Η τήρηση εσωτερικού μητρώου περιστατικών παραβίασης, ανεξάρτητα αν αυτά θα πρέπει να γνωστοποιούνται στην Αρχή, συνιστά υποχρέωση του υπευθύνου επεξεργασίας. Το αρχείο χρησιμοποιείται, μεταξύ άλλων, για να επιδειχθεί η συμμόρφωση σε τυχόν έλεγχο της Αρχής.

Συνοψίζοντας ο κ. Ρουσόπουλος εξέθεσε τυπικά παραδείγματα περιστατικών, για τα οποία εξέτασε την ύπαρξη (ή μη) παραβίασης και την υπόχρεωση (ή μη) γνωστοποίησης αυτών, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις.

Προετοιμασία σε 10 βήματα για τους δημόσιους οργανισμούς

Ο κ. Γεώργιος Ρουσόπουλος, Πληροφορικός Ελεγκτής, Ειδικός Επιστήμονας της ΑΠΔΠΧ, πραγματοποίησε την εισήγηση με τίτλο «**Προετοιμασία σε 10 βήματα για τους δημόσιους οργανισμούς**».

Στην εισήγηση του πραγματεύτηκε τα παρακάτω θέματα:

- Βασικές Αρχές Επεξεργασίας
- «Ιδιαιτερότητα» του Δημοσίου τομέα
- Τα 10 Βήματα Προετοιμασίας για έναν Δημόσιο Φορέα
- Εμπλεκόμενες Οντότητες

Βασικές Αρχές Επεξεργασίας

Ο κ. Ρουσόπουλος ανέφερε τις Βασικές Αρχές Επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων:

- **Νομιμότητα, αντικειμενικότητα και διαφάνεια** (lawfulness, fairness and transparency): τα προσωπικά δεδομένα υποβάλλονται σε σύννομη και θεμιτή επεξεργασία με διαφανή τρόπο σε σχέση με το υποκείμενο των δεδομένων

- **Περιορισμός του σκοπού** (purpose limitation): τα προσωπικά δεδομένα συλλέγονται για καθορισμένους, ρητούς και νόμιμους σκοπούς και δεν υποβάλλονται σε περαιτέρω επεξεργασία κατά τρόπο ασύμβατο προς τους σκοπούς αυτούς

- **Ελαχιστοποίηση των δεδομένων** (data minimisation): τα προσωπικά δεδομένα είναι κατάλληλα, συναφή και περιορίζονται στο αναγκαίο για τους σκοπούς για τους οποίους υποβάλλονται σε επεξεργασία

- **Ακρίβεια** (accuracy): τα προσωπικά δεδομένα είναι ακριβή και, όταν είναι αναγκαίο, επικαιροποιούνται (όσο το δυνατό άμεσα)

- **Περιορισμός της περιόδου αποθήκευσης** (storage limitation): τα προσωπικά δεδομένα διατηρούνται υπό μορφή που επιτρέπει την ταυτοποίηση των υποκειμένων των δεδομένων μόνο για το διάστημα που απαιτείται

- **Ακεραιότητα και εμπιστευτικότητα** (integrity and confidentiality): Απαίτηση εγγύησης για την ενδεδειγμένη ασφάλεια των δεδομένων από σειρά κινδύνων, με τη χρησιμοποίηση κατάλληλων τεχνικών ή οργανωτικών μέτρων

Ο κ. Ρουσόπουλος τόνισε ιδιαίτερα την αρχή της λογοδοσίας που αποτελεί την καινοτομία του ΓΚΠΔ:

- **Λογοδοσία** (accountability) όπου ο υπεύθυνος επεξεργασίας φέρει την ευθύνη και πρέπει να είναι σε θέση να αποδεικνύει ότι είναι νόμιμος και ότι συμμορφώνεται με τον ΓΚΠΔ.

«Ιδιαιτερότητα» του Δημοσίου Τομέα

Ο κ. Ρουσόπουλος σημειώνει ότι η εφαρμογή του ΓΚΠΔ στο Δημόσιο Τομέα παρουσιάζει ιδιαιτερότητες.

Εξαιρέσεις στο Δημόσιο

Μία από τις **εξαιρέσεις** στην εφαρμογή του ΓΚΠΔ στο Δημόσιο είναι ότι **ο ΓΚΠΔ δεν εφαρμόζεται**:

1. Στις Πολιτικές σχετικά με τους ελέγχους στα σύνορα, το άσυλο και τη μετανάστευση (αρ. 2 παρ. 2β)

2. Στις Αρχές αρμόδιες για τους σκοπούς της πρόληψης, της διερεύνησης, της ανίχνευσης ή της δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας και πρόληψης έναντι κινδύνων που απειλούν τη δημόσια ασφάλεια (αρ. 2 παρ 2δ)

Ο κ. Ρουσόπουλος τονίζει ότι για τις παραπάνω περιπτώσεις, θα έχουν εφαρμογή παρόμοιες ρυθμίσεις λόγω της οδηγίας 680/2016 με άλλη όμως αξιολόγηση και γενική αντιμετώπιση.

Διευκόλυνση Ελέγχων

Ο ΓΚΠΔ διευκολύνει τους ελέγχους. Οι δημόσιες αρχές που ενδέχεται να λάβουν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο συγκεκριμένης έρευνας δεν θεωρούνται ως αποδέκτες (αρ. 4 παρ. 9). Συνεπώς, δεν τίθεται θέμα στο να λαμβάνουν αιτιολογημένα και περιορισμένα δεδομένα που είναι απαραίτητα για τις ελεγκτικές τους δραστηριότητες. Η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τις εν λόγω δημόσιες αρχές θα πρέπει πάντα να συμμορφώνεται προς τους ισχύοντες κανόνες προστασίας των δεδομένων ανάλογα με τους σκοπούς της επεξεργασίας. (αιτ. 31)

Ιδιαιτερότητα στην Νομική βάση

Ο ΓΚΠΔ παρουσιάζει ιδιαιτερότητα στον Δημόσιο Τομέα στην Νομική του βάση. Συγκεκριμένα, η συγκατάθεση στον Δημόσιο Τομέα είναι μειωμένης σημασίας, σε σχέση με τον ιδιωτικό τομέα. Το Δημόσιο μπορεί/πρέπει να κάνει χρήση της διάταξης του αρ. 6 παρ. 2 ε «*η επεξεργασία είναι **απαραίτητη** για την **εκπλήρωση καθήκοντος που εκτελείται προς το δημόσιο συμφέρον** ή κατά την **άσκηση δημόσιας εξουσίας που έχει ανατεθεί** στον υπεύθυνο επεξεργασίας*». Όμως το Δημόσιο **δεν** μπορεί, κατά κανόνα, να κάνει χρήση της διάταξης του αρ. 6 παρ. 2 στ που αφορά το έννομο συμφέρον: η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων είναι απαραίτητη για τους σκοπούς των έννομων συμφερόντων που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή τρίτος.

Δικαιώματα

Αναφορικά με τα δικαιώματα, το «**δικαίωμα στη λήθη**» έχει περιορισμένη εφαρμογή στον Δημόσιο Τομέα. Επίσης απίθανη παρουσιάζεται και η εφαρμογή του «**δικαιώματος στη φορητότητα**» στο Δημόσιο Τομέα.

Συμπερασματικά

Ο ΓΚΠΔ παρέχει αρκετά «εργαλεία» για να δικαιολογηθεί η νομική βάση για επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Επίσης λόγω του ότι η «συγκατάθεση» και το

«δικαίωμα στη λήθη» έχουν περιορισμένη εφαρμογή στο Δημόσιο –αντίθετα με τον ιδιωτικό τομέα-, το βάρος των νομικών αλλαγών από το ΓΚΠΔ δεν είναι ιδιαίτερα μεγάλο. Επομένως, ένας Δημόσιος φορέας που λειτουργεί ξεκάθαρα εντός του πλαισίου των –νομικά τεκμηριωμένων- αρμοδιοτήτων του, μπορεί να «αντιμετωπίσει» το ΓΚΠΔ με **απλά** αλλά **μεθοδικά βήματα**. Ο ΓΚΠΔ πρέπει να αντιμετωπιστεί στο Δημόσιο ως ένα ακόμα βήμα για **περισσότερη διαφάνεια** της δημόσιας διοίκησης, ως μια ευκαιρία για να αυξηθεί η **εμπιστοσύνη** των πολιτών στη δημόσια διοίκηση.

10 Βήματα Προετοιμασίας για έναν Δημόσιο Φορέα

Τα Βήματα που πρέπει να ακολουθήσει ένας Δημόσιος Φορέας ώστε να εφαρμόσει τον ΓΚΠΔ είναι:

ΒΗΜΑ 1. Ετοιμασία πλάνου: Η συμμόρφωση του Φορέα με το ΓΚΠΔ πρέπει να αντιμετωπιστεί ως ένα μικρό αλλά σημαντικό **project**. Αρχικά, καταγράφονται συνοπτικά, τα βήματα που πρέπει να ακολουθήσει ο δημόσιος φορέας για να πετύχει τη συμμόρφωσή του με το ΓΚΠΔ. Ορίζονται **οι χρόνοι** και αναζητούνται τα κατάλληλα άτομα για τη υλοποίηση κάθε σταδίου. Ο Φορέας θα πρέπει να προετοιμαστεί για να **αντιμετωπίσει τις ελλείψεις**. Λόγω του ότι ο ΓΚΠΔ εφαρμόζεται από τις **25/5/2018, ο Φορέας πρέπει να σπεύσει χωρίς καθυστέρηση αλλά με προσοχή χωρίς βιαστικά βήματα. Σημαντική εμφανίζεται η ανάγκη ο Φορέας να θέσει προτεραιότητες**, ώστε να καλύψει πρώτα τις «μεγάλες» του ελλείψεις. Στόχος του κάθε Φορέα πρέπει να είναι η τελική συμμόρφωση σε «εύλογο» χρονικό διάστημα, δεδομένων των συνθηκών στον φορέα.

ΒΗΜΑ 2. Ενημέρωση, Αύξηση της ετοιμότητας. **Τα πρόσωπα «κλειδιά»** του φορέα πρέπει να κατανοήσουν ότι ο νόμος αλλάζει και η πιθανότητα να δημιουργηθούν προβλήματα συμμόρφωσης (με επιπτώσεις) είναι μεγάλη. Πρέπει επίσης να γίνει αντιληπτό ότι **ο ΓΠΚΔ** μπορεί να **επιφέρει αύξηση στο φόρτο εργασίας** του φορέα. Που ακόμα και αν ο Φορέας δεν προβεί σε καμία ενέργεια συμμόρφωσης βάση του ΓΚΠΔ θα έχει σίγουρα αυξημένο φόρτο απλά και μόνο για την ικανοποίηση των αιτημάτων των πολιτών. Ο φορέας θα πρέπει να προετοιμαστεί για ενήμερους και απαιτητικούς πολίτες. Επομένως απαραίτητη είναι η προετοιμασία του φορέα για να μειωθούν τα μελλοντικά προβλήματα.

ΒΗΜΑ 3. Ορισμός Υπεύθυνου Προστασίας Δεδομένων (DPO). Ο Υπεύθυνος Προστασίας Δεδομένων(DPO) μπορεί να βοηθήσει στην υλοποίηση του ΓΚΠΔ. Ο ρόλος του είναι **συμβουλευτικός** και όχι αποφασιστικός. Οι αποφάσεις λαμβάνονται πάντα από τη Διοίκηση. Μπορεί όμως να συνεισφέρει στην ταχύτερη συμμόρφωση του φορέα με τις προτάσεις του. Αποτελεί υποχρέωση για κάθε Δημόσιο φορέα να διαθέτει Υπεύθυνο Προστασίας Δεδομένων(DPO) ανεξάρτητα του μεγέθους του. Ο Υπεύθυνος Προστασίας Δεδομένων μπορεί να είναι υπάλληλος του φορέα ή με εξωτερική ανάθεση. Δύο ή περισσότεροι φορείς μπορεί να έχουν κοινό Υπεύθυνο Προστασίας Δεδομένων (DPO). Όμως θα πρέπει ο καθένας να μπορεί να απευθυνθεί εύκολα στον Υπεύθυνο Προστασίας Δεδομένων (DPO) για κάθε φορέα.

Ο Υπεύθυνος Προστασίας Δεδομένων αποτελεί **καινοφανής θέση** για το ελληνικό δημόσιο. Λειτουργεί **εκτός ιεραρχίας** και δημοσιοϋπαλληλικής **δομής. Λογοδοτεί** απευθείας στο **υψηλότερο επίπεδο του φορέα.** Μπορεί να ασκεί τα **καθήκοντα με παράλληλη ανάθεση**

μέσα στο φορέα ή σε παράλληλους φορείς, αρκεί να μην υπάρχει ασυμβίβαστο. Ο Υπεύθυνος Προστασίας Δεδομένων πρέπει να γνωρίζει πολύ καλά το αντικείμενο του Φορέα.

ΒΗΜΑ 4. Καταγραφή. Οι περισσότεροι δημόσιοι φορείς εμπίπτουν στην **υποχρέωση τήρησης αρχείων δραστηριοτήτων επεξεργασίας** (έχουν πάνω από 250 εργαζόμενους ή υψηλού κινδύνου δεδομένα λόγω π.χ. του όγκου τους ή «ευαίσθητα» δεδομένα). Απαραίτητη είναι η αναγνώριση των αρχείων με προσωπικά δεδομένα που τηρεί ο φορέας, ανά δραστηριότητά του. Απαιτείται η ανάλυση του αντικειμένου του φορέα και η καταγραφή ανά δραστηριότητά/σκοπούς του των αρχείων δεδομένων που χρησιμοποιεί. **Τυπικά παραδείγματα αρχείων αποτελούν:**

- Το Αρχείο εγγράφων πρωτοκόλλου, περιλαμβάνει στοιχεία πολιτών, στοιχεία που περιλαμβάνονται σε έγγραφα – οι «υποθέσεις» κάθε φορέα που σχετίζονται με το κυρίως αντικείμενό του.
- Το Αρχείο προσωπικού.
- Τα Αρχεία σε ηλεκτρονικές εφαρμογές: Σημαντική είναι η εύρεση του σκοπού που εξυπηρετούν τα αρχεία αυτά (π.χ. portal που συνδέεται με το αρχείο πρωτοκόλλου / αρχεία καταγραφής δικαιωμάτων και καταγραφής ενεργειών για τους χρήστες / αρχεία εφαρμογής κατάλληλων δικαιωμάτων πρόσβασης). Σημαντικός είναι ο διαχωρισμός των αρχείων προσωπικών δεδομένων που εξυπηρετούν περισσότερους του ενός σκοπούς.
- Ειδικά μητρώα που ενδέχεται ο φορέας να τηρεί (π.χ. μητρώο Υπεύθυνων Προστασίας Δεδομένων(DPO) ΑΠΔΠΧ)
- Αρχεία για σκοπούς «ασφάλειας»: κάμερες, καταγραφή επισκεπτών, καταγραφή στοιχείων πρόσβασης στην ιστοσελίδα
- Αρχεία για επικοινωνιακούς σκοπούς (π.χ. λίστα με email newsletter)

ΒΗΜΑ 5. Εξέταση συμμόρφωσης. Για κάθε ένα από τους αναγνωρισθέντες σκοπούς του προηγούμενου βήματος ο φορέας θα πρέπει να **αναζητήσει και να καταγράψει το λόγο που τηρεί τα δεδομένα του, με βάση ποια διάταξη**. Επίσης θα πρέπει να σημειώνει πως έχει λάβει τα δεδομένα αυτά, πως πραγματοποιήθηκε η αρχική συλλογή των δεδομένων από τα υποκείμενα, το **χρόνο** που προτίθεται να τηρεί τα δεδομένα. Επιπλέον πρέπει να καταγράφονται τα **μέτρα ασφάλειας** που λαμβάνονται στην τήρηση των δεδομένων, αν τα δεδομένα κρυπτογραφούνται, αν αυτά ψευδωνυμοποιούνται, αν και ποιοι από το προσωπικό έχουν πρόσβαση στα δεδομένα. Στην περίπτωση που ο φορέας μοιράζετε ή διαβιβάζει δεδομένα σε άλλον φορέα θα πρέπει να προσδιοριστεί η συνεργασία, να σημειωθεί το είδος του άλλου φορέα αν πρόκειται για Δημόσιο φορέα, Εταιρεία, Πολίτες. Θα πρέπει επίσης να εξετάζεται αν οι εταιρείες με τις οποίες **συνεργάζεται ο φορέας** είναι έτοιμες για το ΓΚΠΔ. Επίσης αν υπάρχουν συμβάσεις συνεργασίας των εταιριών αυτών με τον φορέα, οι συμβάσεις αυτές θα πρέπει να είναι με σύμφωνες με το ΓΚΠΔ. Επιπλέον, θα πρέπει να ελέγχεται αν τα δεδομένα που συλλέγει ο φορέας είναι με συγκατάθεση και αν η συγκατάθεση πληροί τα κριτήρια του ΓΚΠΔ. Τέλος θα πρέπει να καταγράφεται αν ο φορέας διαβιβάζει δεδομένα εκτός Ε.Ε. με βάση ποιού νόμου ή ποιού επικυρωμένου μνημονίου συνεργασίας (Μ.Ο.U.).

ΒΗΜΑ 6. Αναθεώρηση των πολιτικών προστασίας δεδομένων και της παρεχόμενης ενημέρωσης. Ο Φορέας εξετάζει τι είδους ενημέρωση παρέχει σήμερα στους πολίτες. Στον ΓΚΠΔ περιλαμβάνεται αλλαγή υποχρέωσης και απαιτούνται περισσότερα στοιχεία να παρέχονται στους πολίτες προς ενημέρωση. Προστίθενται μεταξύ άλλων:

- η νομική βάση για την επεξεργασία των δεδομένων (που «δυσκολεύει» την ενημέρωση καθώς προϋποθέτει τη νομική ανάλυση)
- το χρονικό διάστημα επεξεργασίας/αποθήκευσης των δεδομένων

Τα στοιχεία που ήταν απαραίτητα ως ενημέρωση προς τους πολίτες με την «παλιά» νομοθεσία ήταν σε γενικές γραμμές 4, ενώ με το ΓΚΠΔ γίνονται 11 (δεν έχουν όλα όμως πάντα εφαρμογή). Ο φορέας οφείλει να δημοσιοποιεί τα στοιχεία του Υπευθύνου προστασίας Δεδομένων (DPO) του στην ιστοσελίδα του και στην Αρχή Προστασίας Δεδομένων. Ο φορέας πρέπει να εξετάσει το είδος της ενημέρωσης που παρέχει όταν συλλέγονται δεδομένα από τους πολίτες. Στην περίπτωση αυτή οφείλει να εξετάσει αν χρειάζονται αναθεώρηση τα έντυπα που παρέχει στο στάδιο της ενημέρωσης. Όταν ο Φορέας συλλέγει προσωπικά δεδομένα από τρίτες πηγές πρέπει να αναζητήσει τον κατάλληλο τρόπο για να παρέχεται ενημέρωση προς τους πολίτες.

Τα τρία προηγούμενα βήματα, **καταγραφή, συμμόρφωση και πολιτικές προστασίας** πρέπει να **αντιμετωπιστούν ενιαία.**

ΒΗΜΑ 7. Αναθεώρηση των εσωτερικών διαδικασιών για την ικανοποίηση των δικαιωμάτων του ΓΚΠΔ. Ο ΓΚΠΔ προβλέπει νέα και επαυξημένα δικαιώματα για τους πολίτες και ικανοποίηση τους σε στενά χρονικά διαστήματα (ενός μήνα). Η υποχρέωση αυτή ισχύει και για το δημόσιο. Ο Φορέας θα πρέπει να έχει έτοιμες διαδικασίες και κατάλληλο προσωπικό ώστε να απαντάει σε αιτήματα πολιτών. Σε αυτήν την φάση πρέπει να αναλυθούν οι διαδικασίες του φορέα να εντοπιστούν τα κενά αν υπάρχουν και στην περίπτωση αυτή να αναθεωρηθούν. Επίσης πρέπει να υπολογιστεί το κόστος του Φορέα για την άσκηση των δικαιωμάτων των πολιτών. Η άσκηση των δικαιωμάτων είναι δωρεάν για τον πολίτη όμως ο φορέας θα πρέπει να προετοιμαστεί και να αναγνωρίσει πιθανά υπερβολικά κόστη. Η προετοιμασία πρότυπων εγγράφων π.χ. για ικανοποίηση δικαιωμάτων - για άρνηση ικανοποίησης με αιτιολόγηση μπορούν να διευκολύνουν αυτή την φάση της άσκησης των δικαιωμάτων των πολιτών. Ο φορέας κατόπιν επικοινωνεί τις αλλαγές στους κατάλληλους υπαλλήλους και προετοιμάζεται για τις δύσκολες περιπτώσεις, όπως ο χειρισμός περιπτώσεων προβλημάτων, η αντιμετώπιση πολλαπλών αιτημάτων, ο χειρισμός απρόβλεπτων καταστάσεων. Κατά την ενημέρωση του πολίτη, στις περιπτώσεις που ο φορέας αρνείται την ικανοποίηση των δικαιωμάτων του πολίτη, θα πρέπει πάντα να αναφέρεται η δυνατότητα προσφυγής του πολίτη στην Αρχή Προστασίας Δεδομένων για την εξέταση της άρνησης ικανοποίησης του φορέα.

ΒΗΜΑ 8. Εκτίμηση των επιπτώσεων στην προστασία των προσωπικών δεδομένων μεθοδικά (DPIA). Όταν σε (νέα) διάταξη προβλέπονται μέτρα που συνεπάγονται επεξεργασία προσωπικών δεδομένων για την οποία απαιτείται εκτίμηση αντίκτυπου (αρ. 35) χρήσιμο είναι αυτή να γίνεται πριν την ψήφιση της διάταξης. Διαφορετικά, απαιτείται η διενέργεια εκτίμησης επιπτώσεων (DPIA) πριν την εφαρμογή της διάταξης. Η εκτίμηση επιπτώσεων στα προσωπικά δεδομένα πρέπει να αποτελεί τμήμα της γενικής εκτίμησης

αντίκτυπου της διάταξης (π.χ. στην αιτιολογική έκθεση ή σε ξεχωριστή έκθεση επιπτώσεων της διάταξης). Επίσης, προβλέπεται η γνώμη της Αρχής Προστασίας Δεδομένων πριν από νομοθετικά μέτρα (όπως ισχύει και σήμερα). Σε κάθε δημόσιο έργο, σε κάθε νέα επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, η εκτίμηση των επιπτώσεων (DPIA) πρέπει να αποτελεί τμήμα της αρχικής μελέτης. Εξασφαλίζεται έτσι τόσο το "Privacy by Design" όσο και το "Privacy by Default". Σε κάθε περίπτωση, αν υπάρχει αμφιβολία και προκύπτει υψηλός κίνδυνος, προβλέπεται **διαβούλευση με την Αρχή Προστασίας Δεδομένων**. Ο Φορέας πρέπει να εξετάσει ποιος θα **πραγματοποιήσει** την εκτίμηση των επιπτώσεων (DPIA), ποιοι **εργαζόμενοι**/τμήματά του Φορέα πρέπει να εμπλακούν και ποιος θα **αξιολογήσει** τα αποτελέσματα της εκτίμηση των επιπτώσεων (DPIA). Ο Υπεύθυνος Προστασίας Δεδομένων (DPA) πρέπει να εμπλέκεται σε αυτή την διαδικασία.

ΒΗΜΑ 9. Ετοιμότητα Φορέα στις παραβιάσεις προστασίας προσωπικών δεδομένων. Η ασφαλής επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων με κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα παραμένει ζητούμενο. Επιπλέον των καθιερωμένων μέτρων ασφάλειας, ο Φορέας οφείλει:

1. να ανιχνεύει και να αξιολογεί αν ένα περιστατικό είναι παραβίαση προσωπικών δεδομένων
2. να το γνωστοποιεί στην Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα σε χρονικό διάστημα 72 ωρών
3. να ενημερώνει τους πολίτες όσο πιο γρήγορα γίνεται για περιστατικά παραβίασης που μπορεί να τους επηρεάσουν

Καλή πρακτική αποτελεί η χρησιμοποίηση τεχνικών κρυπτογράφησης ή ανωνυμοποίησης αφού έτσι εξασφαλίζεται ελάχιστος κίνδυνος από ένα περιστατικό. Ο Φορέας θα πρέπει να προετοιμαστεί και να αναλύσει τον κίνδυνο με το να εξετάσει για ποια από τα δεδομένα του θα έχει την υποχρέωση γνωστοποίησης/κοινοποίησης σε περίπτωση που συμβεί παραβίαση. Επίσης προτείνεται ο φορέας να εξετάσει αν καλύπτεται από την υφιστάμενη πολιτική ή αν πρέπει να αναπτύξει ειδική πολιτική χειρισμού περιστατικών παραβίασης. Γενικά στα περιστατικά παραβίασης ο φορέας πρέπει να **σκέφτεται πρώτα τον πολίτη.**

ΒΗΜΑ 10. Εξασφάλιση διαρκής συμμόρφωσης του φορέα σταδιακά. Προτείνεται ο φορέας να φροντίσει να αναθεωρεί τις διαδικασίες του, να αντιμετωπίσει την προστασία των προσωπικών δεδομένων με τη λογική **Plan-Do-Check-Act**. Η συμμόρφωση του φορέα είναι ένας διαρκής κύκλος, σε κάθε περίπτωση ο φορέας σχεδιάζει, υλοποιεί, ελέγχει και επαναξιολογεί.

Εμπλεκόμενες Οντότητες

Οι οντότητες του φορέα που εμπλέκονται στην εφαρμογή του ΓΚΠΔ είναι η Διοίκηση (γενικοί διευθυντές, νομικοί) και το Ι.Τ.. Απαραίτητη είναι η συνεργασία των δύο αυτών εμπλεκόμενων σε κάθε βήμα εφαρμογής του ΓΚΠΔ (όπως αυτά αναπτύχθηκαν παραπάνω). Η Διοίκηση έχει πολύ σημαντικό ρόλο κυρίως για την ενεργοποίηση, ευαισθητοποίηση του Φορέα ώστε να πάρει τις πρωτοβουλίες και να ξεκινήσει η συμμόρφωση. Το προσωπικό του Ι.Τ. έχει επίσης σημαντικό ρόλο γιατί είναι αυτοί που γνωρίζουν τα συστήματα του φορέα και είναι αυτοί που γνωρίζουν πολύ καλά το αντικείμενο του φορέα. Παρακάτω αναφέρονται σε κάθε βήμα οι εμπλεκόμενες οντότητες:

- ΒΗΜΑ 1. Ετοιμασία πλάνου: απαιτείται η συνεργασία και των δυο οντοτήτων, Διοίκησης και Ι.Τ..
- ΒΗΜΑ 2. Ενημέρωση - Αύξηση της ετοιμότητας: το βάρος των εργασιών σε αυτό το βήμα πέφτει στην Διοίκηση.
- ΒΗΜΑ 3. Ορισμός Υπευθύνου Προστασίας Δεδομένων: η Διοίκηση πρέπει να ορίσει τον Υπεύθυνο Προστασίας Δεδομένων.
- ΒΗΜΑ 4. Καταγραφή: Κατά την φάση της καταγραφής, η Διοίκηση θα ξεκινήσει την διαδικασία όμως η καταγραφή των δραστηριοτήτων θα πραγματοποιηθεί από το Ι.Τ..
- ΒΗΜΑ 5. Εξέταση συμμόρφωσης: το βήμα αυτό απαιτεί την συνεργασία με το ίδιο βάρος συμμετοχής και των δύο οντοτήτων. Το Ι.Τ. περιγράφει την δραστηριότητα του Φορέα και η Διοίκηση-το Νομικό τμήμα ελέγχει αν η δραστηριότητα ακολουθεί νόμιμη διαδικασία.
- ΒΗΜΑ 6. Αναθεώρηση των πολιτικών προστασίας δεδομένων και της παρεχόμενης ενημέρωσης: Η φάση ξεκινάει από το Ι.Τ. αλλά τελικά καταλήγει να είναι κομμάτι της διοίκησης – των νομικών για να υποδείξουν ποιες πρέπει να είναι οι αλλαγές που πρέπει να πραγματοποιηθούν.
- ΒΗΜΑ 7. Αναθεώρηση των εσωτερικών διαδικασιών για την ικανοποίηση των δικαιωμάτων του ΓΚΠΔ: η φάση αυτή αφορά σε μεγάλο ποσοστό τη διοίκηση. Η διοίκηση πρέπει να βρει τους πόρους και τα κατάλληλα άτομα προκειμένου να ανταπεξέλθει στην ικανοποίηση των δικαιωμάτων των πολιτών.
- ΒΗΜΑ 8. Εκτίμηση των επιπτώσεων μεθοδικά: αφορά μεθοδολογικό κομμάτι πολύ κοντά στην επιστήμη της Πληροφορικής. Το βήμα αυτό εκτελείται από το προσωπικό του Ι.Τ..
- ΒΗΜΑ 9. Ετοιμότητα φορέα στις παραβιάσεις προστασίας προσωπικών δεδομένων: αφορά αποκλειστικά έργο του Ι.Τ.. Το Ι.Τ. θα διερευνήσει τις πιθανές παραβιάσεις και θα ορίσει τον κίνδυνο.
- ΒΗΜΑ 10. Εξασφάλιση διαρκής συμμόρφωσης σταδιακά: στο βήμα αυτό απαιτείται η συνεργασία και τον δυο εμπλεκόμενων οντοτήτων, Διοίκησης και Ι.Τ.

Συμπεράσματα

Τα βασικά συμπεράσματα των εργασιών του Καινοτόμου Εργαστηρίου συνοψίζονται στα ακόλουθα σημεία:

- Η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει να προορίζεται να εξυπηρετεί τον άνθρωπο. Ο παρών Κανονισμός σέβεται όλα τα θεμελιώδη δικαιώματα και έρχεται να ενισχύσει την ασφάλεια δικαίου προβλέποντας νέα δικαιώματα για τα υποκείμενα των δεδομένων στο σύγχρονο περιβάλλον των πολλαπλών προκλήσεων.
- Η οικονομική και κοινωνική ολοκλήρωση της Ε.Ε. με τη λειτουργία της εσωτερικής αφοράς έχει ως αποτέλεσμα την σημαντική αύξηση των διασυνοριακών ροών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Ο ΓΚΠΔ συμβάλει στην ενιαία ρύθμιση των όρων της επιχειρηματικής και οικονομικής δραστηριότητας στο πλαίσιο της ενιαίας ψηφιακής αγοράς, αίροντας εμπόδια και στρεβλώσεις για την απρόσκοπτη ροής πληροφορίας.
- Η αποτελεσματική προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ε.Ε. απαιτεί τον λεπτομερή καθορισμό των δικαιωμάτων των υποκειμένων, όπως και των υποχρεώσεων όσων εμπλέκονται στην επεξεργασία δεδομένων. Ο ΓΚΠΔ προβλέπει ένα σύνθετο πλέγμα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Η Δημόσια Διοίκηση οφείλει να προετοιμαστεί συστηματικά και μεθοδικά, προκειμένου να ανταποκριθεί στις νέες πολλαπλές προκλήσεις, καθώς το οργανωτικό έλλειμμα συνιστά σημαντικό κίνδυνο για την παραβίαση των προσωπικών δεδομένων.
- Ο κύκλος υποχρεώσεων της Διοίκησης συνοπτικά περιλαμβάνει: την καταγραφή των δεδομένων που βρίσκονται στην κατοχή της, την περιγραφή του τρόπου εξεργασίας των δεδομένων, τον έλεγχο περί αναγκαιότητας και περί αναλογικότητας της επιχειρούμενης επεξεργασίας, την επιμέτρηση του κινδύνου από την παραβίαση των προσωπικών δεδομένων, την κατάστρωση μέτρων αντιμετώπισης του κινδύνου και την καταγραφή και την επανεξέταση ολόκληρου του προηγούμενου κύκλου των ενεργειών.
- Ο ρόλος του Υπευθύνου Προστασίας Δεδομένων είναι καινοφανής. Απαιτούνται αυξημένα προσόντα για τον διορισμό του. Απολαμβάνει καθεστώς ανεξαρτησίας και αναφέρεται στο ανώτατο διοικητικό επίπεδο. Συνδράμει τον Υπεύθυνο Επεξεργασίας ή τον Εκτελούνται, παρέχει συμβουλές όσον αφορά την εκτίμηση αντικτύπου και αποτελεί το σημείο επικοινωνίας με την ΑΠΔΠΧ.
- Επιβάλλεται στενότερη συνεργασία μεταξύ των δημόσιων φορέων και της ΑΠΔΠΧ, ιδιαίτερα κατά την διαδικασία γνωστοποίησης περιστατικών παραβίασης προσωπικών δεδομένων. Η επιβολή προστίμων σε περίπτωση παραβίασης είναι αυστηρότατη σε σύγκριση με το προηγούμενο ισχύον καθεστώς.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Θεσμικό πλαίσιο

Ελληνική νομοθεσία

Η ελληνική έννομη τάξη είναι ήδη πλούσια σε ό,τι αφορά την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται το θεσμικό πλαίσιο προστασίας των προσωπικών δεδομένων, όπως το προβλέπει ο Έλληνας νομοθέτης.

Νόμος	Αντικείμενο	Παρατηρήσεις
Ν.2472/1997	Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα	Τροποποιήθηκε βάσει του Ν.4139/2013
Ν.3471/2006	Προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και τροποποίηση του Ν. 2472/97.	
Ν.3783/2009	Ταυτοποίηση των κατόχων και χρηστών εξοπλισμού και υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας και άλλες διατάξεις.	
Ν.3917/2011	Διατήρηση δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή δημόσιων δικτύων επικοινωνιών, χρήση συστημάτων επιτήρησης με τη λήψη ή καταγραφή ήχου ή εικόνας σε δημόσιους χώρους και συναφείς διατάξεις.	Τροποποιήθηκε βάσει των Ν.3994/2011 και Ν.4139/2013
Ν.4070/2012	Ρυθμίσεις Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών, Μεταφορών, Δημοσίων Έργων και άλλες διατάξεις.	

Ευρωπαϊκή νομοθεσία

Η ευρωπαϊκή νομοθεσία για την προστασία προσωπικών δεδομένων παρουσιάζεται στον πίνακα που ακολουθεί.

Νομοθέτημα	Αντικείμενο
Συνθήκες	Συνθήκη για την Ε.Ε. (Άρθρο 6) Ευρωπαϊκή Σύμβαση των δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Άρθρο 8) Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων Ε.Ε. (Άρθρο 8)
Οδηγία 95/46/ΕΚ	Για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών
Οδηγία 2002/58/ΕΚ	Για την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Βλ. κατωτέρω τροποποίηση της, δια της Οδηγίας 2009/136/ΕΚ
Οδηγία 2006/24/ΕΚ	Για τη διατήρηση δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή διαθεσίμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή δημοσίων δικτύων επικοινωνιών και για την τροποποίηση της οδηγίας 2002/58/ΕΚ
Οδηγία 2009/136/ΕΚ	Για τροποποίηση της οδηγίας 2002/22/ΕΚ για την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, της οδηγίας 2002/58/ΕΚ σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2006/2004 για τη συνεργασία μεταξύ των εθνικών αρχών που είναι αρμόδιες

	για την επιβολή της νομοθεσίας για την προστασία των καταναλωτών
Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679	Για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων)
Οδηγία (ΕΕ) 2016/680	Για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, διερεύνησης, ανίχνευσης ή δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της απόφασης-πλαίσιο 2008/977/ΔΕΥ του Συμβουλίου
Οδηγία (ΕΕ) 2016/681	Σχετικά με τη χρήση των δεδομένων που περιέχονται στις καταστάσεις ονομάτων επιβατών (PNR) για την πρόληψη, ανίχνευση, διερεύνηση και δίωξη τρομοκρατικών και σοβαρών εγκλημάτων
Κανονισμός (ΕΕ) 611/2013 της Επιτροπής	Σχετικά με τα εφαρμοστέα μέτρα για την κοινοποίηση παραβιάσεων προσωπικών δεδομένων βάσει της οδηγίας 2002/58/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες

Χρήσιμες παραπομπές

Η **Ευρωπαϊκή Ένωση** έχει δημιουργήσει ιστοσελίδα με αποκλειστικό αντικείμενο τον ΓΚΠΔ. Η ιστοσελίδα είναι διαθέσιμη στην παρακάτω διεύθυνση:

- https://www.eugdpr.org/

Η **Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα** φιλοξενεί σε σχετική ιστοσελίδα της **χρονολόγιο** με σημαντικές ημερομηνίες - σταθμούς που αφορούν στη θέσπιση και ισχύ του ΓΚΠΔ. Η ιστοσελίδα είναι διαθέσιμη στη διεύθυνση:

- http://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33,311094&_dad=portal&_schema=PORTAL

Στην ίδια ιστοσελίδα υπάρχει σύνδεσμος ανακατεύθυνσης στον ιστότοπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, όπου φιλοξενείται Infographic (πληροφορίες σε γραφικό περιβάλλον) για τον ΓΚΠΔ. Το Infographic είναι διαθέσιμο στην διεύθυνση:

- http://ec.europa.eu/justice/smedataprotect/index_en.htm

Στην εν λόγω ιστοσελίδας της ΑΠΔΠΧ , υπάρχει παραπομπή στις κατευθυντήριες γραμμές και στις **εκθέσεις** της **Ομάδας Εργασίας του Άρθρου 29**.

Η ΑΠΔΠΧ έχει καταστρώσει ένα ευσύνοπτο **οδηγό** για τον ΓΚΠΔ, ο οποίος είναι διαθέσιμος στον ιστότοπο:

- http://www.dpa.gr/pls/portal/docs/PAGE/APDPX/GDPR/FILES/FILLADIO%20GDPR.PDF

Ομάδα Εργασίας του Άρθρου 29

Η Ομάδα Εργασίας του Άρθρου 29 (Article 29 Working Party), συμβουλευτικό σώμα, απαρτιζόμενο από αντιπροσώπους των κρατών-μελών της Ε.Ε., του Ευρωπαίου Επόπτη Προστασίας Δεδομένων (ανεξάρτητη εποπτική αρχή) και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχει συσταθεί βάσει του Άρθρου 29 της Οδηγίας 95/46/ΕΚ.

Η Ομάδα Εργασίας του Άρθρου 29 της Ε.Ε, διατηρεί την ιστοσελίδα:

- http://ec.europa.eu/newsroom/article29/news.cfm?item_type=1358

Η ιστοσελίδα διαρκώς ανανεώνεται και σε αυτήν μπορεί να αναζητηθούν τα τελευταία νέα και οι κατευθυντήριες γραμμές τις οποίες παρέχει η Ομάδα Εργασίας του Άρθρου29 για θέματα προστασίας δεδομένων και εφαρμογής του ΓΚΠΔ.

Οι κατευθυντήριες γραμμές παρέχονται σε Οδηγούς και είναι προσπελάσιμες μέσω του συνδέσμου:

- http://ec.europa.eu/newsroom/article29/news.cfm?item_type=1360

Ακολουθεί επισκόπηση των κυριοτέρων εξ αυτών:

1. «Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τους **υπεύθυνους προστασίας δεδομένων**» [Guidelines on Data Protection Officers ('DPOs') (wp243rev.01)].
2. «Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με το δικαίωμα στη **φορητότητα** των δεδομένων». [Guidelines on the right to "data portability" (wp242rev.01)]
3. «Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη **γνωστοποίηση παραβίασης** προσωπικών δεδομένων σύμφωνα με τον Κανονισμό 2016/679». [Guidelines on Personal data breach notification under Regulation 2016/679 (wp250)]
4. «Κατευθυντήριες γραμμές για την **εκτίμηση** του **αντικτύπου** σχετικά με την προστασία δεδομένων (ΕΑΠΔ) και καθορισμός του κατά πόσον η επεξεργασία ενδέχεται να επιφέρει υψηλό κίνδυνο για τους σκοπούς του κανονισμού 2016/679.» [Guidelines on Data Protection Impact Assessment (DPIA) (wp248rev.01)]

Ο Οδηγός **WP243rev.01** («Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τους υπεύθυνους προστασίας δεδομένων») αφορά:

- στον ορισμό Υπευθύνου Προστασίας Δεδομένων
- στη θέση του Υπευθύνου Προστασίας Δεδομένων στον οργανισμό
- στα καθήκοντα του Υπευθύνου Προστασίας Δεδομένων.

Περιλαμβάνει Παράρτημα, με την ευσύνοπτη μορφή των Συχνών Ερωτήσεων και Απαντήσεων (FAQ), για το τι πρέπει να γνωρίζουν οι οργανισμοί σχετικά με τον Υπεύθυνο Προστασίας δεδομένων. Ο Οδηγός WP243rev.01 έχει μεταφραστεί στην ελληνική γλώσσα.

Ο Οδηγός **WP242rev.01** («Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με το δικαίωμα στη φορητότητα των δεδομένων») πραγματεύεται τα εξής θέματα:

- ποια είναι τα βασικά στοιχεία της φορητότητας των δεδομένων
- πότε έχει εφαρμογή η φορητότητα των δεδομένων
- πώς εφαρμόζονται οι κανόνες για την άσκηση του δικαιώματος των φυσικών προσώπων σχετικά με τη φορητότητα δεδομένων
- πώς πρέπει να παρέχονται τα φορητά δεδομένα.

Ο Οδηγός WP242rev.01 συνοδεύεται από το **Παράρτημα WP242.** Το εν λόγω Παράρτημα έχει την ευσύνοπτη μορφή των Συχνών Ερωτήσεων και Απαντήσεων (FAQ) σχετικά με το δικαίωμα στην φορητότητα δεδομένων και την άσκηση αυτού. Ο Οδηγός WP 242 rev.01 και το Παράρτημα WP242 έχουν μεταφραστεί στην ελληνική γλώσσα.

Ο Οδηγός **WP250** («Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη γνωστοποίηση παραβίασης προσωπικών δεδομένων σύμφωνα με τον Κανονισμό 2016/679») επεξηγεί τι είναι η παραβίαση προσωπικών δεδομένων. Πραγματεύεται:

- Το Άρθρο 33 το οποίο αφορά στη γνωστοποίηση παραβίασης προσωπικών δεδομένων στην Εποπτική Αρχή
- Το Άρθρο 34 το οποίο αφορά στη γνωστοποίηση παραβίασης στο υποκείμενο των δεδομένων
- Την υποχρέωση τήρησης αρχείου καταγραφής των περιστατικών παραβίασης εκ μέρους του οργανισμού που κατέχει τα δεδομένα.

Στο **Παράρτημα** του Οδηγού **WP250** περιλαμβάνεται *διάγραμμα ροής* στο οποίο αποτυπώνεται η διαδικασία γνωστοποίησης παραβίασης προσωπικών δεδομένων. Στο ίδιο Παράρτημα, δίνονται πρακτικά παραδείγματα σχετικά με την ενεργοποίηση της διαδικασίας γνωστοποίησης, ανάλογα με την περίσταση**.**

Ο Οδηγός **WP 248rev.01** («Κατευθυντήριες γραμμές για την **εκτίμηση** του **αντικτύπου** σχετικά με την προστασία δεδομένων (ΕΑΠΔ) και καθορισμός του κατά πόσον η επεξεργασία ενδέχεται να επιφέρει υψηλό κίνδυνο για τους σκοπούς του κανονισμού 2016/679.»):

- επεξηγεί τι είναι, πότε και πώς διενεργείται η εκτίμηση αντικτύπου
- περιλαμβάνει παραδείγματα καλών πρακτικών για τη διενέργεια εκτίμησης αντικτύπου, τα οποία περιλαμβάνονται στο Παράρτημα 1 του εν λόγω Οδηγού.
- συστήνει κριτήρια για μια αποδεκτή εκτίμηση αντίκτυπου, τα οποία περιλαμβάνονται στο Παράρτημα 2 του εν λόγω Οδηγού.

Εκτίμηση αντικτύπου

Ο ΓΚΠΔ προβλέπει στο Άρθρο 35 ότι ο Υπεύθυνος Επεξεργασίας διενεργεί, *πριν από την επεξεργασία*, εκτίμηση των επιπτώσεων των σχεδιαζόμενων πράξεων επεξεργασίας στην προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς οι τελευταίες ενδέχεται να επιφέρουν υψηλό κίνδυνο για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων. Ωστόσο, ο ΓΚΠΔ δεν καθορίζει συγκεκριμένη διαδικασία για τη διενέργεια εκτίμησης αντικτύπου. Εναπόκειται στον Υπεύθυνο Επεξεργασίας να αποφασίσει για τον τρόπο διενέργειας της εκτίμησης αντικτύπου.

Παραδείγματα εκτίμησης αντικτύπου παρατίθενται στο *Παράρτημα 1* του εγγράφου **WP248 rev.01** («Κατευθυντήριες γραμμές για την **εκτίμηση** του **αντικτύπου** σχετικά με την προστασία δεδομένων (ΕΑΠΔ) και καθορισμός του κατά πόσον η επεξεργασία ενδέχεται να επιφέρει υψηλό κίνδυνο για τους σκοπούς του κανονισμού 2016/679.») της Ομάδας Εργασίας του Άρθρου 29. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- DE: Standard Data Protection Model, V.1.0 – Trial version, 201631.

  https://www.datenschutzzentrum.de/uploads/SDM-Methodology_V1_EN1.pdf

- ES: Guía para una Evaluación de Impacto en la Protección de Datos Personales (EIPD), Agencia española de protección de datos (AGPD), 2014.

  https://www.agpd.es/portalwebAGPD/canaldocumentacion/publicaciones/common/Guias/Guia_EIPD.pdf

- FR: Privacy Impact Assessment (PIA), Commission nationale de l'informatique et des libertés (CNIL), 2015.

  https://www.cnil.fr/fr/node/15798

- UK: Conducting privacy impact assessments code of practice, Information Commissioner's Office (ICO), 2014.

  https://ico.org.uk/media/for-organisations/documents/1595/pia-code-of-practice.pdf

Καλές πρακτικές

Στο παρόν χωρίο αναφέρονται ενδεικτικά δύο περιπτώσεις καλών πρακτικών. Η πρώτη αφορά στην ανεξάρτητη αρχή του Ηνωμένου Βασιλείου **Information Commissioner's Office** (ICO), αντικείμενο της οποίας είναι η προστασία δεδομένων και πληροφοριών σε σχέση με τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων. Η δεύτερη περίπτωση καλών πρακτικών αφορά στην αντίστοιχη Εποπτική Αρχή **Commission Nationale de l'Informatique et des Libertés** (CNIL) της Γαλλικής Δημοκρατίας.

Information Commissioner's Office (ICO)

Η ανεξάρτητη αρχή του Ηνωμένου Βασιλείου Information Commissioner's Office (ICO) διατηρεί πλούσια ιστοσελίδα με αντικείμενο τον ΓΚΠΔ, η ηλεκτρονική διεύθυνση της οποίας είναι:

- https://ico.org.uk/for-organisations/guide-to-the-general-data-protection-regulation-gdpr/

Στην παραπάνω σελίδα είναι προσβάσιμοι δύο χρήσιμοι Οδηγοί. Ο Οδηγός «**ΓΚΠΔ: δώδεκα άμεσα βήματα»** συνοψίζει ένα κατάλογο άμεσων ενεργειών για την προετοιμασία που θα πρέπει να ακολουθήσει ένας οργανισμός ώστε να είναι έγκαιρα προετοιμασμένος για την έναρξη ισχύος του ΓΚΠΔ.

- https://ico.org.uk/media/1624219/preparing-for-the-gdpr-12-steps.pdf

Ο δεύτερος Οδηγός «**Προετοιμασία για τον ΓΚΠΔ**» (Getting ready for the GDPR) αφορά στην *αυτοαξιολόγηση* του οργανισμού και του Υπευθύνου Επεξεργασίας σε σχέση με το *επίπεδο ωριμότητας* και *συμμόρφωσής* τους ως προς το θεσμικό πλαίσιο του ΓΚΠΔ

- https://ico.org.uk/for-organisations/resources-and-support/data-protection-self-assessment/getting-ready-for-the-gdpr/

Commission Nationale de l'Informatique et des Libertés (CNIL)

Η Γαλλική Εποπτική Αρχή για την Προστασία Δεδομένων Commission Nationale de l'Informatique et des Libertés (CNIL) παρέχει τρία εγχειρίδια σχετικά με την εκπόνηση εκτίμησης αντικτύπου [PIA: Privacy Impact Assessment]. Τα εγχειρίδια αυτά είναι:

- PIA Manual 1 -Methodology (how to carry out a PIA)
- PIA Manual 2 - Tools (templates and knowledge bases)
- PIA Manual 3 – Good Practices

Σκοπός του πρώτου εγχειριδίου «**PIA Manual 1 –Methodology**» είναι η επεξήγηση του τρόπου *διενέργειας* μιας *εκτίμησης αντικτύπου*. Στοχεύει σε οργανισμούς οι οποίοι επιθυμούν να συμμορφωθούν με τον ΓΚΠΔ και να ενισχύσουν την εφαρμογή των αρχών της λογοδοσίας (accountability) και της ιδιωτικότητας από τον σχεδιασμό (Privacy by design).

Σκοπός του δεύτερου εγχειριδίου «**PIA Manual 2 - Tools**» είναι η παροχή εργαλείων και προτύπων που αφορούν σε *περιγραφή και κατηγοριοποίηση των δεδομένων*, σε σχεδιασμό ελέγχων, σε επιμέτρηση και κατηγοριοποίηση των κινδύνων, σε αξιολόγηση της ίδιας της διαδικασίας εκτίμησης αντικτύπου κοκ.

Σκοπός του τρίτου εγχειριδίου «**PIA Manual 3 – Good Practices**» είναι η παρουσίαση καλών πρακτικών που αποσκοπούν στην *αντιμετώπιση των κινδύνων*, οι οποίοι ελλοχεύουν για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων και δύναται να προκληθούν από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

Τα παραπάνω εγχειρίδια είναι προσβάσιμα μέσω συνδέσμων που βρίσκονται στην ιστοσελίδα:

- https://www.cnil.fr/fr/node/15798

Δωρεάν λογισμικό για Εκτίμηση Αντικτύπου

Η CNIL διανέμει δωρεάν εφαρμογή ανοιχτού πηγαίου κώδικα για την διενέργεια εκτίμησης αντικτύπου. Η εφαρμογή είναι προσβάσιμη μέσω της ιστοσελίδας:

- https://www.cnil.fr/en/open-source-pia-software-helps-carry-out-data-protection-impact-assesment

Η εφαρμογή απευθύνεται σε υπεύθυνους επεξεργασίας δεδομένων οι οποίοι δεν είναι εξοικειωμένοι με τη διαδικασία της εκτίμησης αντικτύπου. Διατίθεται σε δύο εκδόσεις: (α) ως αποκλειστική (stand-alone) εφαρμογή, η οποία εγκαθίσταται τοπικά στον υπολογιστή και (β) ως εφαρμογή δικτύου (web application), η οποία εγκαθίσταται στους διακομιστές (servers) του οργανισμού προκειμένου να αποτελέσει μέρος μιας ολοκληρωμένης λύσης σε συνδυασμό με άλλα εργαλεία. Η εφαρμογή προσφέρει τις παρακάτω δυνατότητες:

- Σαφή ανάλυση της μεθοδολογίας για την διενέργεια της εκτίμησης αντικτύπου
- Εργαλεία οπτικοποίησης για τον έγκαιρο εντοπισμό και κατανόηση των κινδύνων για την ιδιωτικότητα, που ελλοχεύουν από τις σχεδιαζόμενες πράξεις επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων
- Βοήθεια, με τη μορφή βάσης γνώσεων, για την προσέγγιση νομικών θεμάτων σχετικά με την νομιμότητα της επεξεργασίας και τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των υποκειμένων των δεδομένων
- Παραμετροποίηση, μέσω τροποποίησης του πηγαίου κώδικα, της εφαρμογής προκειμένου αυτή να προσαρμόζεται επακριβώς στις ανάγκες κάθε οργανισμού, με την δημιουργία και προσθήκη νέων λειτουργικοτήτων

Πρόγραμμα Καινοτόμου Εργαστηρίου

08.30 - 09.00	**Προσέλευση – Εγγραφές**
09.00 - 09.30	Έναρξη Εργασιών • **Ιφιγένεια Καμτσίδου**, Πρόεδρος Ε.Κ.Δ.Δ.Α. • **Γεώργιος Μπατζαλέξης**, Αναπληρωτής Πρόεδρος Α.Π.Δ.Π.Χ. • **Άννα Κοντονή,** Διευθύντρια ΙΝ.ΕΠ.
09.30 - 11.00 **Συντονισμός:** *Γεώργιος Κατσικάτσος*, Υπεύθυνος Σπουδών Έρευνας, ΙΝ.ΕΠ.	Πρώτη Συνεδρία • **Καλλιόπη Καρβέλη,** Νομική Ελέγκτρια, Ειδική Επιστήμονας της Α.Π.Δ.Π.Χ.: *«Βασικές αρχές προστασίας δεδομένων – νομιμότητας επεξεργασίας* • **Ιωάννης Ιγγλεζάκης**, Αναπληρωτής Καθηγητής Νομικής Σχολής Α.Π.Θ.: *«Δικαιώματα υποκειμένων των δεδομένων»* • **Θεοδώρα Τουτζιαράκη,** Νομική Ελέγκτρια, Ειδική Επιστήμονας της Α.Π.Δ.Π.Χ.: *«Ο ρόλος του Υπευθύνου Επεξεργασίας (Data Protection Officer)»*
11.00 - 11.30	Ερωτήσεις – συζήτηση
11.30 - 12.00	Διάλειμμα

12.00 – 13.30	Δεύτερη Συνεδρία
Συντονισμός: *Χαραλαμπία Δουλή*, Υπεύθυνη Προγραμμάτων, ΙΝ.ΕΠ.	• **Βασίλειος Ζορκάδης**, Διευθυντής Γραμματείας της Α.Π.Δ.Π.Χ.: *«Ανάλυση Κινδύνου και εκτίμηση επιπτώσεων (Data Protection Impact Assessment)»* • **Γιώργος Ρουσόπουλος**, Πληροφορικός Ελεγκτής, Ειδικός Επιστήμονας της ΑΠΧΠΧ: *«Ασφάλεια επεξεργασίας και γνωστοποίηση περιστατικών παραβίασης»* • **Γιώργος Ρουσόπουλος**, Πληροφορικός Ελεγκτής, Ειδικός Επιστήμονας της ΑΠΧΠΧ: *«Προετοιμασία σε 10 βήματα για τους δημόσιους οργανισμούς»*
13.30 – 14.00	Ερωτήσεις – συζήτηση

Κατάλογος συμμετεχόντων

α/α	ΟΝΟΜΑ	ΦΟΡΕΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
1	ΑΛΕΞΙΑΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ
2	ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ, ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ
3	ΑΝΑΣΤΟΠΟΥΛΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ - ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
4	ΑΝΔΡΙΤΣΟΥ ΣΟΦΙΑ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ
5	ΑΠΕΡΓΗΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ
6	ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ
7	ΒΑΚΑΛΟΥΔΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ	ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ
8	ΒΑΛΕΛΗΣ ΑΡΤΕΜΗΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
9	ΒΑΡΒΑΡΟΥΣΗ ΕΛΕΝΗ	ΑΡΧΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ ΤΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ
10	ΒΑΡΕΛΑΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
11	ΒΑΡΕΛΤΖΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ-ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ, ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ
12	ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ
13	ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
14	ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ
15	ΒΑΣΤΑΡΔΗ ΕΛΕΝΗ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
16	ΒΕΜΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
17	ΒΙΡΙΡΑΚΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ
18	ΒΡΕΤΟΥ ΝΙΚΗ	ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΩΝ
19	ΓΕΡΑΚΑΡΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ	ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
20	ΓΕΩΡΓΙΤΣΑΝΑΚΟΥ ΜΑΡΙΑ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ
21	ΓΚΕΚΑΣ ΣΩΤΗΡΗΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΩΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
22	ΓΚΙΑΤΑ ΣΑΡΡΑ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
23	ΓΚΟΓΚΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
24	ΓΛΗΝΟΥ ΕΛΕΝΗ	ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΡΧΗ
25	ΔΑΝΟΠΟΥΛΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ
26	ΔΑΦΕΡΜΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
27	ΔΕΡΒΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
28	ΔΗΜΟΣΘΕΝΙΑΔΟΥ ΔΕΣΠΟΙΝΑ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ
29	ΔΙΚΑΡΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
30	ΔΟΚΟΥ ΜΑΡΙΑ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
31	ΔΟΜΠΡΙΔΗΣ ΘΩΜΑΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
32	ΔΡΟΣΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ
33	ΖΑΝΙΑΣ ΠΑΝΤΕΛΗΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ
34	ΖΕΡΒΟΠΟΥΛΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ	ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ
35	ΖΗΒΕΛΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ - ΠΑΙΔΕΙΑΣ
36	ΘΑΝΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ - ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
37	ΘΕΟΔΟΣΟΠΟΥΛΟΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
38	ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
39	ΚΑΖΑ ΑΘΗΝΑ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
40	ΚΑΚΑΝΗ ΝΕΚΤΑΡΙΑ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
41	ΚΑΛΠΑΚΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
42	ΚΑΜΠΑΝΗΣ ΚΥΡΙΑΚΟΣ	ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ

43	ΚΑΜΠΟΛΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
44	ΚΑΠΛΑΝΟΓΛΟΥ ΛΑΖΑΡΟΣ	ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΣΟΔΩΝ
45	ΚΑΠΝΙΑΡΗ ΕΥΑ-ΜΑΡΙΝΑ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
46	ΚΑΠΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
47	ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΑΣ ΕΥΘΥΜΙΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
48	ΚΑΡΑΔΗΜΟΥ ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ
49	ΚΑΡΑΧΑΛΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ
50	ΚΑΣΤΡΙΤΗΣ ΗΛΙΑΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ, ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ
51	ΚΑΤΩΠΟΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
52	ΚΑΨΩΜΕΝΑΚΗ ΚΑΛΛΙΟΠΗ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
53	ΚΕΛΕΠΟΥΡΗ ΟΛΓΑ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ - ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
54	ΚΙΤΤΕΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
55	ΚΛΑΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
56	ΚΟΚΟΛΗΣ ΝΙΚΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
57	ΚΟΛΛΙΑ ΖΑΦΕΙΡΙΑ	ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
58	ΚΟΛΟΜΒΑΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ
59	ΚΟΜΠΟΡΟΖΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ	ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ
60	ΚΟΝΤΕΛΗΣ ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ - ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
61	ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗΣ ΔΙΟΝΥΣΗΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ
62	ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ ΙΩΑΝΝΑ	
63	ΚΟΞΑΝΟΓΛΟΥ ΝΙΚΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ
64	ΚΟΡΔΩΝΗΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
65	ΚΟΣΜΟΠΟΥΛΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ, ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ
66	ΚΟΤΤΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ	ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΩΝ
67	ΚΟΥΚΟΥΒΑΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
68	ΚΟΥΛΟΣ ΑΓΓΕΛΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
69	ΚΟΥΤΣΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
70	ΚΟΥΤΣΟΚΩΣΤΑ ΔΗΜΗΤΡΑ	ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΣΟΔΩΝ
71	ΚΡΟΜΜΥΔΑ ΝΑΥΣΙΚΑ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΩΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
72	ΚΥΡΙΑΖΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ	ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΣΟΔΩΝ
73	ΚΥΡΙΑΖΟΠΟΥΛΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
74	ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΟΛΥΞΕΝΗ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
75	ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΡΧΗ
76	ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ
77	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
78	ΛΑΪΝΑ ΧΑΡΟΥΛΑ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
79	ΛΑΜΠΡΑΚΑΚΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
80	ΛΕΒΕΝΤΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
81	ΛΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ	
82	ΛΟΚΑΝΑ ΕΥΓΕΝΙΑ	ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΣΟΔΩΝ
83	ΛΟΥΔΑΡΟΥ ΑΡΤΕΜΙΣ	ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
84	ΛΥΡΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ	ΑΡΧΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ ΤΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ
85	ΛΥΣΣΑΡΗΣ ΕΥΘΥΜΙΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ - ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
86	ΜΑΓΛΑΡΑΣ ΛΕΑΝΔΡΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ

87	ΜΑΝΙΔΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
88	ΜΑΝΟΥΣΑΡΙΔΗΣ ΗΛΙΑΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
89	ΜΑΝΤΖΑΡΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ - ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
90	ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ ΣΤΑΜΑΤΗΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
91	ΜΑΣΤΡΟΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑ	ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΣΟΔΩΝ
92	ΜΕΛΕΤΗ ΒΑΡΒΑΡΑ	ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ
93	ΜΕΡΩΝΙΑΝΑΚΗΣ ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ - ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ
94	ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ ΧΡΥΣΟΥΛΑ	
95	ΜΠΑΡΤΖΟΥΔΗ ΑΠΟΣΤΟΛΙΑ	ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΩΝ
96	ΜΠΑΣΙΟΥΚΑ ΜΑΡΙΑ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
97	ΜΠΑΦΟΥΤΣΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑ	ΑΡΧΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ ΤΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ
98	ΜΠΟΖΟΒΙΤΗ ΓΕΩΡΓΙΑ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
99	ΜΠΟΜΠΑΡΙΔΟΥ ΧΡΥΣΗ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
100	ΜΠΡΙΑΣΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΑ	ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΡΧΗ
101	ΜΥΡΙΑΔΗΣ ΠΕΤΡΟΣ	
102	ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΣ ΜΙΧΑΛΗΣ	ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΣΟΔΩΝ
103	ΝΙΚΗΤΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
104	ΝΟΟΥ ΚΛΕΑΝΘΗΣ	ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΡΧΗ
105	ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ
106	ΟΝΤΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ - ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
107	ΟΥΛΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ
108	ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΡΑ ΖΩΗ	ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ
109	ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
110	ΠΑΠΑΗΛΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ
111	ΠΑΠΑΚΩΣΤΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ - ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
112	ΠΑΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ	ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ
113	ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΕΡΑΦΕΙΜ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΙΓΑΙΟΥ
114	ΠΑΠΟΥΤΣΗ ΜΑΡΙΑ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
115	ΠΑΡΑΣΧΟΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ	ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ
116	ΠΑΤΕΛΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
117	ΠΕΔΙΑΔΙΤΑΚΗ ΑΝΤΩΝΙΑ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ, ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ
118	ΠΕΠΠΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
119	ΠΕΧΛΙΒΑΝΙΔΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
120	ΠΙΟΤΟΠΟΥΛΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ
121	ΠΙΠΗΣ ΑΝΔΡΕΑΣ	ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ
122	ΠΙΣΚΟΠΑΝΗ ΔΗΜΗΤΡΑ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
123	ΠΡΑΓΙΑΤΗ ΑΓΓΕΛΙΚΗ	ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΡΧΗ
124	ΠΡΑΠΙΑΔΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ	ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΡΧΗ
125	ΡΕΠΠΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
126	ΡΟΥΛΑΚΗΣ ΣΤΑΜΑΤΙΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ
127	ΣΑΒΒΑΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ
128	ΣΑΛΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ	ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ - ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ - ΓΡΑΦΕΙΟ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ
129	ΣΑΡΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ

130	ΣΙΔΕΡΗ ΘΕΟΦΑΝΗ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ
131	ΣΚΛΗΡΗ ΑΝΝΑ	ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΩΝ
132	ΣΟΛΑΝΑΚΗ ΜΑΡΙΑ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ
133	ΣΠΗΛΙΑΔΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
134	ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ ΕΛΕΝΗ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
135	ΣΤΑΜΑΤΟΓΙΑΝΝΗ ΜΑΡΙΝΑ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ	ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΡΧΗ
136	ΣΤΑΜΕΝΑΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ	ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ
137	ΤΖΑΓΚΑΡΑΚΗ ΦΛΩΡΑ	ΑΡΧΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ ΤΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ
138	ΤΖΙΑΝΝΗ ΔΗΜΗΤΡΑ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
139	ΤΖΟΒΛΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗ	ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ
140	ΤΖΩΡΤΖΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
141	ΤΟΨΑΧΑΛΙΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
142	ΤΡΙΖΩΝΗΣ ΒΑΣΙΛΗΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
143	ΤΡΙΤΑΚΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ	ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΣΟΔΩΝ
144	ΤΡΥΦΩΝΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
145	ΤΣΑΓΚΑΡΑΚΗ ΛΗΔΑ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
146	ΤΣΑΚΙΡΟΓΛΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ - ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
147	ΤΣΑΠΡΑΛΗ ΕΥΓΕΝΙΑ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
148	ΤΣΕΚΜΕΖΟΓΛΟΥ ΕΛΕΝΗ	ΑΡΧΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ ΤΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ
149	ΤΣΕΤΣΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
150	ΤΣΙΠΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
151	ΤΣΟΛΚΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
152	ΤΣΟΥΜΑΛΑΚΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ	ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΡΧΗ
153	ΦΑΤΟΥΡΟΥ ΑΝΘΟΥΛΑ	ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
154	ΦΡΑΓΚΟΥΛΗ ΑΡΓΥΡΩ	ΑΡΧΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ ΤΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ
155	ΦΡΑΓΚΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ
156	ΧΑΜΠΟΥΡΗ-ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
157	ΧΑΝΤΖΗΧΡΙΣΤΟΣ ΓΙΩΡΓΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ
158	ΧΡΗΣΤΑΚΗΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ - ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
159	ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ ΠΕΤΡΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ